

Per 586/2004

10026593, 21

COBISS

GORJSKA KNJIŽNICA

GORA

Časopis o Gori, Gorjankah in Gorjanih

letnik 6, številka 21, Predmeja, april 2004

MA SE JE RES...

Marjan Černigoj – s Tanove hiše

Na tem sveti je res lepu,
ma taku ku je na Guori,
zravn Gorjanu ve malukdu.

Zdé, k je cesta, telefon jn uada,
zdé tudi Guora nekam spada.

Lepu je gliedat tiste, k so šli u svet,
kaku jšejo puot, de b nazaj pršli spet;
jn tud unajni člók po Guori jiše,
če je ki še kšna prazna hiše.
Naraj je tud nemu tlie lepu –
ma de bi puole vsaj pestu, ku je blu...
De bi blu 'lepši', se neki igra –
ma taku ku Gorjan kamna skladat na zna;
rante dal je čez poti,
po kirih smo včasih adn k drugmu šli.

Pogrešamo zdé tiste cajte,
k so ble ldi póhne bajte.
Vsi muli so u ani kambri spali,
tud tisti ta narbel tamali.
Pré ku so zvečer zaspali,
so še dógu klepetali.
Taprvu so nmal molili,
kokr so jih tastari učili;
puole so se spet smijali,
sam Buh vé, ké so si lagali.

Teh cajtu gvišnu na bo več nazaj,
televizija frdirbala je ta raj.
Tud tastari nemajo več cajta,
de bi bla mulu póhna bajta.

evropska unija in gora

O LJUDSKI MODROSTI NEKOLIKO DRUGAČE.....

Irena Velikonja

Stopili smo na pot. Naredili smo korak in zdaj? V tistih mojih prvih študentskih časih je predavatelj predmeta obramba ob doživljanju naše splošno zaspane odzivnosti nenehno poudarjal: »Čič ne da nič, ležanje pa še manje.« Pozneje, v času priprave na izpit, je bilo izredno težko najti pravi položaj za študij, ki naj ne bo niti sedenje niti ležanje. Po ljudskem študentskem pripovedovanju smo si mnogi izmišljali vse mogoče položaje. Iz tega sledi: **kljub takemu ali drugačnemu spremljanju in sprejemanju smo vendarle vse morali narediti sami. Izjemno pomembno se je bilo znati pravilno umestiti v prostor, sprejeti problem kot izziv in se naučiti delati v skupini, ker je bilo konec koncev veliko bolj zanimivo, poučno in informativno, če smo združili svoje energije ter veščine »taktike in strategije« osvajali in izbirali družno. Vzdušje je bilo pozitivno toliko, kolikor smo si ga znali ustvariti. Ob koncu pa je na izpitu žal štela samo uspešnost. In smo skoraj pri vseh osnovnih značilnostih prihajajoče Evrope.**

Gora je zanimiv delček Evrope - mističen, naraven, zelen, svež, z bogatim ljudskim izročilom (ne pozabimo, iz podobnih karakteristik je Irska naredila svojo zgodbo) - vendar samo delček.... Naša prizadevanja morajo biti torej usmerjena k povezovanju s sosednjimi območji in regijami na področju gospodarskih, kulturnih, športnih dejavnosti ... povsod tam, kjer imamo interes, da se lahko razvijamo in uresničimo ter na ta način dosežemo enakovreden partnerski položaj v širšem okolju. Odpreti se moramo v razmišljanju in delovanju ter snovati skupne projekte. Seveda pa je najprej treba vedeti, **kdo smo, kaj želimo, kaj imamo in tudi česa nimamo.** Vsako interesno povezovanje sloni namreč na jasnih izhodiščih, sicer se kaj rado zgodi, da bomo samo privesek tistim, ki so to fazo uresničevanja svoje razvojne politike že prešli.

EVROPSKA REGIONALNA POLITIKA

Evropska unija je sicer eno izmed najhitreje razvijajočih se gospodarskih območij na svetu. Kljub temu pa so seveda zelo velike razlike med najbolj in najmanj razvitimi državami članicami. Evropska unija je razdeljena na regije. Bruto nacionalni proizvod (BNP) desetih najbolj dinamičnih evropskih regij je po podatkih skoraj trikrat višji kot BNP desetih najrevnejših. Za zmanjšanje obstoječih razlik in zagotavljanje trajnostnega in enakomernega razvoja vseh članic in predvsem vseh evropskih regij je Unija oblikovala svojo regionalno politiko, katere del so tudi v zadnjem času tako omenjeni kohezijski sklad in strukturni skladi. Do sredstev iz skladov so upravičene tiste evropske regije, ki razvojno ne dosegajo povprečja Evropske unije, zato veljajo za instrument solidarnosti v EU. Za izvajanje regionalne politike evropska komisija porabi kar 35% letnega proračuna EU. Izvajanje izhaja iz štirih strukturnih skladov: Evropski sklad za regionalni razvoj (ERDF), Evropski socialni sklad (ESF), Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EAGGF), Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIFG).

Vir: internetna stran EU

»Če želiš uresničiti svoje sanje, se moraš najprej zbuditi...« (neko SMS sporočilo). Ocenjujem, da smo tukaj v rahli zamudi. Mnoga območja v Sloveniji se namreč že zelo uspešno strateško povezujejo s sosednjimi območji doma ter s partnerji v tujini. Nikakor ne smemo pozabiti, naša resnična konkurenca so samo tista, nam podobna območja, ki so (bodo) znala pred nami izkoristiti svoje primerjalne prednosti.

Koliko je (bo) takih, dovoljujemo sami. Pogovori z našimi sosedi (Vojsko, Lokve, Nanoška planota, Vipavska dolina) in potrebno sodelovanje s Posočjem, Goriško in Krasom mora nujno dobiti svoje konkretne oblike. Kdo naj bo pobudnik in izvajalec tega povezovanja? Odgovor je seveda težko drugačen kot: Gorjani sami ali v našem imenu Društvo Gora, kar bi bilo primerno vsaj v tej pionirski fazi. V razvoju ima sleherno strateško načrtovanje svoje preizkušene korake, ki se začenjajo s sporazumom o snovanju skupne vizije, poslanstva in strategije.

Dobro je, da je pobudnik takega sporazuma posameznik ali skupina, ki je v širšem okolju uveljavljen, razpoznaven, katerega delovanje je tehtno, uspešno, ima tradicijo, znanje in izkušnje. To je dobršna garancija za nadaljnje delo. Prevzeti nase tako delo, seveda zahteva veliko osebne angažiranosti in odgovornosti. Toda za razvoj Gore smo osebno odgovorni Gorjani vsi, in to v vsakem primeru: če smo aktivni (seveda naredimo kakšno napako), pa tudi če smo nedejavni (in s tem delamo največjo napako).

GORA IN EVROPA V ČASU PREDPRISTOPNIH FINANČNIH POMOČI

Tisto, kar smo v tem času iztržili in je za Goro najpomembnejše, je gotovo vodovod. Ustrezna ureditev osnovne infrastrukture je vedno predpogoj za izvajanje dejavnosti na podeželju. Pomoči smo bili deležni iz programa ISPA. Finančno pomoč iz programa SAPARD, ki je bil namenjen naložbam v kmetijska gospodarstva in gospodarsko diverzifikacijo na kmetijah, smo izkoristili preslabo. Nekaj je bilo za to resda objektivnih razlogov – na našem območju je izredno težko pridobiti status kmeta, nekaj so k temu prispevale finančne (ne)zmogljivosti. Pohvala Kmetiji Likar na Predmeji, ki se je za naložbo nočitvenih zmogljivosti spoprijela z investicijo in evropskimi pravili v času, ko smo se tega šele učili. Glede na vložene in odobrene vloge smo imeli najmanj sreče z vlogami PHARE – sklad za male projekte. Odobrena je bila samo vloga za ureditev tematske poti »Pot po Angelski Gori«, ki je bila tudi zelo uspešno izvedena, za kar gre zahvala v največji meri bivšemu svetu KS Otlica-Kovk. Seveda pa smo se sodelujoči iz te manj prijetne izkušnje neodobrenih evropskih vlog marsikaj naučili, kar se je izkazalo za koristno pri nekaterih drugih projektih, sofinanciranih iz nacionalnih skladov.

»Kolikor znaš, toliko veljaš!«. Če bo v Evropi obveljalo to načelo, smo na Gori na dobri poti. Znanja je veliko, doma in razpršenega po Sloveniji ter izven nje, treba pa ga je ustrezno povezati. V času, ki narekuje, da bo storitvena družba prešla v informacijsko, so pravočasne informacije bistvenega pomena. Te sprožijo pravočasno ukrepanje. To seveda ne pomeni samo, da moramo informacije znati pridobivati, pač pa tudi, da morajo drugi o nas slišati.

TRŽENJE GORE

Drugi morajo slišati o nas, govoriti o nas, priti do nas in se prepričati, da ste (smo) res tako dobri, kot pravite (pravimo), da res spoštujete svoj košček gorjanske zemlje, ki je prav zato tako lepo urejena, tako spoštovana, negovana, tako lepa. Morajo čutiti, da res spoštujete vašo besedo, ki jo je Franc Černigoj nedvomno še pred Evropo znal popeljati nazaj na Goro in seveda naprej, do vseh odprtih ljudi za umetnost, kulturo, za vse tisto, kar nas dela ljudi.

Govorim tako ali drugače o trženju območja, regije. O tem, da se je Gora znala umestiti, še preden je oče marketinga Philip Kotler zagledal luč sveta s svojim celostnim pogledom na trženje.

Nikoli ne bom pozabila čudovitih besed Frančiška Lampeta, ki so me gnale naprej pri uveljavljanju Sinjega vrha, in njegovega doživljanja Gore: OD TU VIDIŠ MORJE IN POLOVICO SVETA. TU SE LAHKO POČUTIŠ DRŽAVLJAN SVETA.

In tako - kot državljan sveta - sem se počutila in se še vedno, ko pridem na Goro ali ko pomislim nanjo. Mogoče je bilo ravno zato veliko lažje premagati vse ovire na poti realizacije Sinjega vrha in

potem še tolikih drugih drobnih primerov, ki so zrasli v celovit svet Gore. Zato se ne bojim: danosti so, ljudje so, samo naprej je potrebno iti, po tej zorani poti, in odkrivati vedno nove poti, ki imajo skupne korenine. Predvsem pa NE ODNEHATI. To, da ste Gorjani vztrajni, pa ste mi že večkrat dokazali... Zato zaupam v vas in vam bom še naprej, po svojih močeh, pomagala na tej poti internacionalizacije, ki pa je brez odprtosti do sebe in bližnjih ni.

Iris SUBAN, Open door, specialistična svetovalka za trženje in investicije

Rezultat gledanja je v glavnem odvisen od tega, s katerega zornega kota pogledamo. Evropa je tudi izziv in priložnost. Zlasti v turizmu na podeželju se nam odpira (vendar tudi drugim) pomembno bližnje območje goriške in tržaške pokrajine, ki je demografsko močno, ima visoko kupno moč, njuni prebivalci pa po tradiciji radi zahajajo k nam. Zato moramo tisto, kar že imamo, znati ponuditi. Kako zadovoljiti gosta? Meje zadovoljstva so različne, tako kot smo različni ljudje sami. Velja se osredotočiti na določene ciljne skupine, vseh pač ne moremo imeti. Naš gost bo zadovoljen takrat, ko bodo koristi, ki jih bo prejel z doživljanjem Gore, večje od tistih, ki jih je pričakoval. Tako to gre.

TURIZEM IN EU

Turizem je zapletena dejavnost. Pokriva nekaj različnih sektorjev in vidikov družbe ter ekonomijo različnih destinacij. Uspešen je le takrat, kadar deluje v harmoniji, tako kot človek. Kakovostni turizem zahteva načrtovanje, ki si mora prizadevati za čim večjo in čim višjo stopnjo zadovoljstva uporabnika.

To ne pomeni vselej dragega turizma, temveč ustrezno storitev dobrih fizičnih meril in izvrstne postrežbe. Ustvarjanje in izročanje prihodnosti v korist ljudi na nekem turističnem območju pomeni, da morajo biti ti aktivno vključeni v načrtovanje in razvoj, saj so prav oni tisti, na katerih sloni uspešnost območja in zadovoljstvo gosta.

Gora kot taka, zanimiva, z naravnimi, kulturnimi in ostalimi turističnimi zanimivostmi, ki se v zadnjem času razvijajo, postaja pomembno turistično območje. Ne moremo spregledati, da je povezovanje celotne Trnovsko - Banjske planote, skupno z Goro, nuja za nadaljnji razvoj pri izgradnji turistične infrastrukture in skupnega nastopanja na trgu. Kaj je potrebno storiti? Povezati se, skupaj načrtovati, izvajati vse tržne oblike komuniciranja ter z optimizmom in znanjem predstaviti svetu, kaj smo in kaj imamo. O svetu, ki postaja globalna vas, nas prepričujejo na vsakem koraku. Nas pa zanima, kaj lahko s tem pridobi turistična dejavnost, turistični delavec in nenazadnje naš gost.

Dejana BAŠA, sekretarka TZ Nova Gorica, članica Upravnega odbora Turistične zveze Slovenije

»Človek človeku...kdo, kaj?« Ta svet ni svet gotovosti; socialne in druge stiske, ki smo jim priča že danes, se seveda s pridružitvijo EU ne bodo zmanjšale, prej obratno. O tem lahko razmisli vsak pri sebi, zakaj razmišljanje bo slej ko prej privedlo tudi do razmišljanja o skupnosti in družbi, v kateri živimo. Naša samouresničitev in zadovoljstvo sta vendarle tako globoko povezana z drugimi ljudmi, da je čisto v redu, če se tega zavemo in v tej smeri kaj pozitivnega naredimo že prej, preden smo sami potisnjeni v stisko. Ker kot rečeno, ta svet ni svet gotovosti.

»Vsake oči imajo svojega malarja«. Vstopamo v evropsko hišo in tam jih je že mnogo. Mnogo je tudi takih, ki čakamo pred vrati, da se pridružimo temu številčnemu gospodinjstvu. Tisti tam noter in tisti zunaj se vedemo in vidimo drugače. Dobro se umestiti v prostor, je verjetno želja slehernega, povleči prave niti v pravem trenutku, je včasih srečno naključje, največkrat pa združena modrost. Kako gledajo drugi?

PODEŽELJE (BREGINJSKI KOT) V EU

Ko sem bil majhen, je bil Breginj prepoln otrok, v Stolu se je pasla številna čreda ovac, nekoliko nižje pa čreda govedi in manjša čreda konj. Travniki in senožeti so bili pokošeni in celo v Stolu (na nadmorski višini 1000 do 1300 metrov) smo še kosili. Očetje so odhajali za kruhom v takrat oddaljeno Gorico (Novo Gorico), na Jesenice..., matere pa so skrbele za gospodinjstva in kmetije. Veliko življenja, dela in igre – tako se spominjam svojega otroštva na podeželju – **v Breginju, pred približno 35 leti**. Stereotip še živega podeželja iz 70-ih let prejšnjega stoletja. Živelimo v Jugoslaviji. **Danes v Breginju** – prepolovljeno in postarano prebivalstvo, redka rojstva, pokrajina v hitrem zaraščanju. Živimo drugače. Živimo od služb in daleč od zemlje. Sosed je postal tujec. Otroke pehamo v šole, visoke šole,... a prav te nas pogosto mladine okradejo in jo zadržijo v mestih. Trudimo se delati narobe in pri tem vztrajamo. Zakaj, kdo je kriv? Svetovna, evropska, državna, lokalna politika – bla, bla, bla,...

Sicer se poraja svetloba, ideje, projekti in prva dejanja k novim razmeram – ponovni naslonitvi na lastne vire ter k spoštovanju našega Breginjskega kota. Izid je negotov. Živimo v samostojni Sloveniji, tik pred pridružitvijo v EU. Oči so uprte **v bodoči Breginj**, ki bo pridružen k podeželju v Evropski uniji. Občutki so mešani, zelo raznoliki. Streljaj od nas životari in hira Benečija v Italiji, ki že desetletja živi v Evropi. Če se pridružimo njej in njeni usodi – ne, hvala lepa.

Če bi lahko svojo usodo izbirali sami, bi si zaželeli razvojne poti Ziljske doline v bližnji južni Avstriji. Prebivalci so v »od Boga pozabljeni Ziljski dolini, zelo podobni Breginjskemu kotu«, vzeli pobudo v svoje roke in na hudomušen način izsilili posluš države. Pet let je prihajala pomoč, denar, država se je odrekla davkom, ljudje pa so hiteli, ustvarjali, investirali ter iskali svoje prednosti in posebnosti. Danes žanjejo sadove in državi ponovno plačujejo davke. Celo veliko več kot prej – državi se je dobrota poplačala. Ziljska dolina je danes ena najlepših in razvitejših turističnih dolin v Avstriji. Prebivalci v strminah živijo od turizma, kmetovanja in gozdarjenja. Živijo bogato življenje. Lahko sklepamo, da nam tudi v EU ne bo nič podarjeno. Naša prihodnost bo odvisna od nas samih, od naše pripravljenosti, da razmere spremenimo, se opremo na lastne naravne danosti, zavijamo rokave ter izzovemo domače ter evropske denarne vreče. Tako kot ljudje v Ziljski dolini.

Pavel TONKLI, predsednik Razvojnega društva Breginjski kot

»Vsak konec je lahko tudi nov začetek«. Tu smo in z določenim namenom živimo na naši Gori. Menim, da vsekakor nimamo vsega, kar imajo nekateri drugi, vendar mnogo več kot nekateri tretji. Dano nam je izhodišče in na nas je, da iz te izhodiščne popotnice, vsak zase in vsi skupaj, naredimo najboljše, kar lahko, to je naša naloga. Pravijo, da so v življenju *najtežje vloge vedno dodeljene najboljšim igralcem*. Na to se spomnimo. Iz izkušenj bi rekla, da priložnosti za tovrsten spomin bodo. Nobena evropska pot ne bo tako enostavna, da bi nam to dovolila pozabiti, toda tudi nobena ne sme biti tako »zaguljena«, da bi nam vzela moč, vztrajnost, pripravljenost in nas potegnila v malodušje, češ, saj se tako ali tako ne da nič narediti. Edino to bi bil naš resnični poraz. Vsak drug pozitiven korak dejanja pa bo pogнал kolesje naprej.

pogovor

POGOVOR Z DR. VLADOM DIMOVSKIM

Stanislav Mikuž

To, da je dr. Vlado Dimovski naše gore list, verjetno večina naših bralcev ve. Da je minister za delo, družino in socialne zadeve, gotovo tudi. Da se je osebno zelo zavzel pri reševanju problema odpuščanja delavk Alpine na Colu in v Gorenji vasi, smo lahko spremljali v medijih. Seveda o njem ne vemo vsega, marsikaj pa bomo lahko izvedeli iz tega pogovora.

Najprej naj se Vam zahvalim, da ste se odzvali na naše povabilo, da Vas predstavimo v časopisu Gora.

Na sliki: Dr. Vlado Dimovski
Foto: Alenka Tratnik

Vaše korenine segajo na Goro, točneje na Otlico, k Zahribarskim. Kakšne so vaše vezi z Goro, kakšni so spomini na mladost, ki ste jo deloma preživljali na Gori?

Na Gori je bila kot dvojčica rojena moja mama, Zorka Likar. Sam pa sem poletne počitnice velikokrat preživel pri stari mami 'na Gori'. To je bila nekakšna moja enajsta šola pod mostom, ko smo otroci po svoje uživali v poletju in v igri, ko sem spoznaval nove in nove stvari, ki mi jih drugje ni bilo dano spoznati. Spominjam se ljudi, njihove prave gorjanske trme, pod katero pa se skrivajo mehki in čuteči ljudje. Spomini na to okolje, na tamkajšnjo še neokrnjeno in spokojno naravo, so predvsem lepi in shranjeni v nekem posebnem kotičku mojega sveta.

Društvo Gora deluje že osmo leto in se je dodobra prijelo, tako na Gori kot tudi širše po Sloveniji, pa tudi v tujini. Zanima nas, ali poznate dejavnosti društva Gora. Prav gotovo poznate dogajanje okrog 400-letnice Gore. Vas zbornik Gora pogosto pritegne k branju o zanimivostih o Gori in Gorjanih?

Lahko rečem, da poznam dejavnost društva Gora, vsaj posredno. Za zbornik pa menim, da je zelo doživeto branje o Gorjanih in Gori. Meni se je najbolj vtisnil v spomin prispevek o Ištinci.

Ko ste kot otrok preživljali počitnice na Otlici, je bila Gora nekaj povsem drugega kot danes. V tistih časih so se ljudje z Gore množično izseljevali, ni bilo telefona, cesta je bila makadamska, o vodovodu nismo niti sanjali. Danes je življenje na Gori povsem drugačno. Kvaliteta življenja je z izgradnjo infrastrukture povsem drugačna. Zanima me Vaš pogled na Goro danes.

Včasih je bila Gora zame predvsem zelo kamnita. To je tisti prvi vtis, ko pomislim na te kraje. No, danes lahko rečem, da je v moji zavesti veliko bolj zelena, predvsem kot rezultat vsega, kar se je na Gori v zadnjih desetletjih naredilo. Sicer ostaja še ne do konca rešen problem vodovoda, vendar pa vidim, da se danes na Gori dogaja veliko novega, da se ti kraji uspešno odpirajo ljudem. Vendar tako, previdno, da ohranjajo svojo pristnost, pridih domačnosti, tisto znanje in bogastvo, ki je izročilo

prednikov, brez katerega pa bi težko ohranili svojo bistvo. Da pravzaprav prav to svojo izvirnost in izročilo ponujajo tistim, ki pridejo od drugod. To me izredno veseli. Seveda pa ima pri tem zelo veliko vlogo prav vaše društvo.

Vaša akademska in poklicna kariera je zelo uspešna. Bi nam lahko zaupali nekaj o Vašem šolanju in poklicni karieri?

Leta 1984 sem diplomiral na ljubljanski ekonomski fakulteti, kjer sem se še istega leta tudi zaposlil. Ob tem sem leta 1988 dokončal tudi magistrski študij, in sicer z magistrskim delom s področja zaposlovanja. Leta 1989 sem diplomiral na Oddelku za filozofijo ljubljanske filozofske fakultete, leta 1994 pa zaključil doktorski študij s področja menedžmenta in poslovnih financ na ameriški Cleveland State University.

Na fakulteti predavam predmete s področja menedžmenta in bančništva, vendar zadnja leta le še na podiplomskem študiju, saj mi ministrska funkcija jemlje preveč časa, da bi predaval tudi na dodiplomskem študiju. Med letoma leta 1995 in 1997 sem služboval na ministrstvu za gospodarske dejavnosti, in sicer kot državni sekretar za industrijo.

Študirali ste tudi v Združenih državah Amerike. Kakšni so Vaši vtisi o bistvenih razlikah med življenjem v Sloveniji in Združenih državah?

Za ZDA velja predvsem to, da tam vsak skrbi bolj sam zase. Ljudje so prisiljeni prevzeti odgovornost za svoja dejanja, življenje. Ker sistem ni popoln in breme celotne odgovornosti prelaga na pleča posameznika, seveda prihaja pogosto tudi do krivic. Kljub temu da imamo v Sloveniji evropski tip socialne države, tudi ta ne more preprečiti, da ne bi na primer nekdo izgubil službe ali bi ga doletela kaka druga nesreča. Izpostavil bi na primer odgovornost za ohranjanje delovnih mest, ki ne more biti samo skrb države, ampak tudi in predvsem skrb delodajalca. Delodajalec je tisti, ki je v prvi vrsti odgovoren, da poskrbi za zaposlene in delavcem zagotovi delo. Kljub vsemu se mi zdita solidarnost in socialni čut v Sloveniji na zelo visoki ravni, kar je zame kot ministra za delo, družino in socialne zadeve ter socialno demokratskega politika še posebej pomembno.

Kot minister uspešno vodite Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve že ves čas sedanje Vlade. Področje vašega dela je zelo občutljivo. Posega namreč v usode številnih ljudi, družin, skupin ljudi. Kako gledate na svoje poslanstvo, ki ga opravljate na sedanjem delovnem mestu?

Mislim, da je moja vloga ravno zaradi tega, ker naše delo posega v usode številnih ljudi, zelo odgovorna. Lahko rečem, da je to delo tudi zelo osebno. Želim si namreč, da bi lahko rešili vsako težavo, s katero se ljudje obrnejo na naše ministrstvo, vendar je to zelo težko, predvsem je zelo težko uskladiti različne interese. Kljub temu si vedno prizadevam doseči kompromis oziroma najti rešitev, ki je najboljša za vse vključene strani. Ker so vprašanja zelo občutljiva, jih je treba reševati s posebno pozornostjo in umirjenostjo, pri čemer mora biti vedno v mislih tudi socialna pravičnost in boj proti socialni izključenosti. Še posebej je pomembno, da se v primerih, ko pride do kršitev ali suma kršitev, na primer delovno-pravne zakonodaje oziroma pravic zaposlenih, zaščiti delavce kot šibkejšo stran.

Ko spremljamo Vaše delo iz medijev, imamo občutek, da delujete umirjeno, zanesljivo, profesionalno. Poznana so Vaša prizadevanja za številne skupine ljudi, ki so na tak ali drugačen način različni. Zlasti spoštujemo Vaš odnos do invalidov, delavcev, ki se znajdejo v primežu nezaposlenosti. Katere svoje poteze ministra bi izpostavili kot najpomembnejše?

Ministrstvo, ki ga vodim, pokriva različna obdobja človekovega življenja in različne življenjske situacije – pravzaprav od začetka življenja pa vse do konca, ki se mu ne more izogniti nihče. Vse odločitve zato nujno zadevajo ljudi. Prav zato je zelo pomembno, kakšne so te odločitve. Sam vedno želim delovati v dobro ljudi. Zato smo v tem mandatu na ministrstvu posebno skrb namenili urejanju zakonodaje na področju invalidskega varstva. Prav v zadnjem obdobju smo pripravili zakon o rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, ki bo, upam, pripomogel k večjim možnostim zaposlovanja invalidov.

Tudi sicer na ministrstvu posvečamo posebno skrb tako imenovanim ranljivim skupinam ljudi. Vsem brezposelnim tako ponujamo različne programe, v katere se lahko vključijo, pomagamo jim najti nova delovna mesta, kar precej sredstev pa namenjamo tudi za ohranjanje delovnih mest.

Slovenija se je pred dobrim desetletjem namenila vstopiti v družino držav, ki prisegajo na tržno gospodarstvo. Ta odločitev je dolgoročno prav gotovo edina smiselna in nam zagotavlja neko zanesljivejšo varnost. Seveda pa kratkoročno povzroča tudi negativne učinke, od povečane nezaposlenosti, propadanja podjetij, ki se ne uspejo dovolj hitro prilagoditi, do zmanjšanja nivoja socialne varnosti. Kako vidite bodočnost Slovenije v luči teh dveh, včasih si nasprotujočih dejstev?

Sistem tržnega gospodarstva je tesno povezan s sistemom parlamentarne demokracije, ki vlada v najrazvitejših državah v Evropi in po svetu. Seveda pa so v praksi razlike med posameznimi izpeljavami načel svobodne trgovine in neomejene konkurence. V Sloveniji si prizadevamo za tako imenovani kapitalizem s človeškim gospodarstvom oziroma za socialno tržno gospodarstvo. To seveda ne pomeni, da niso mogoči posamezni spodrsaljaji ali celo padci, vendar pa nam ta sistem zagotavlja, oziroma bi moral zagotavljati, tudi da se lahko posameznik oziroma posameznica, ki se mu kaj takega zgodi, tudi pobere in nadaljuje z življenjem.

Prva leta po osamosvojitvi so bila gotovo najtežja za vse. Danes, po mojem prepričanju, v celoti gledano, živimo bolje kot pred, recimo, desetimi leti, res pa je, da je prišlo tudi do zelo velikih razlik med tistimi, ki so zelo obogateli, in tistimi, ki živijo na robu revščine. Zdi se mi, da je tudi javnost veliko bolj pozorna na socialne razlike, posebno tam, kjer obstaja vtis, da je šlo za neupravičeno bogatenje. Zato morda občutek, da je teh danes več, kot pa jih je bilo v preteklosti.

Lahko rečemo, da imata v naši Občini Ajdovščina industrija in obrtništvo dolgoletno tradicijo. Vipavska burja pa je tudi utrdila trmo in vztrajnost tukajšnjih prebivalcev, tako da so propadi podjetij našo občino nekako obšli. Novica o zaprtju obrata Alpine na Colu je prav zato udarila toliko bolj kruto; preprosto, potrebovali smo dolgo časa, da smo pričeli verjeti, da gre zares. Vi ste tudi profesor na Ekonomski fakulteti in Vam je področje poslovnih odločitev tako blizu. Ali menite, da je trend prenosa proizvodnje na kitajske trge resnično edina in pravilna rešitev?

Ne, prav gotovo, da ne. V ospredju so delovna mesta, želja po njihovi ohranitvi. Mislim, da ljudem ne bi bilo treba odhajati v svet, če to ni nujno potrebno. Res pa je, da so delovno intenzivne panoge v krizi povsod po Evropski Uniji. Vendar pa to ne pomeni, da je treba vreči puško v koruzo. Seveda je prihodnost Slovenije v delovnih mestih za visoko kvalificirano delovno silo, kljub temu pa je treba ohranjati in ustvarjati nova delovna mesta tudi v proizvodnji, da ne bo prihajalo do socialnega razslojevanja, ki potem povzroči splošen upad družbene blaginje. Takšno je tudi stališče naših evropskih prijateljev, ki se zavzemajo za ohranitev tekstilne, usnjarsko-predelovalne in obutvene industrije v EU. Obstaja celo poseben program za pomoč tem panogam, pod nazivom blagovna znamka Made in

Europe, torej, narejeno v Evropi. Tudi pri nas ohranjanju zaposlitev v teh panogah namenimo posebno pozornost, in kot minister za delo se bom osebno zavzel, da bodo ukrepi, ki jih ima na voljo Evropa, čim prej na voljo tudi v Sloveniji.

Odziv javnosti, Občine Ajdovščina, medijev in prizadetih delavk je presenetil prav vse. Novica o zaprtju je sprožila široko zastavljeno akcijo, o kateri smo pisali tudi v časopisu Gora. Iz začetnega obupa in nemoči je pričelo rasti upanje. Ali se Vam zdi, da bi bil model reševanja problema zaprtja obrata na Colu lahko model tudi za druge podobne primere? Zlasti pri tem mislimo na zelo široko sodelovanje različnih institucij, od samega podjetja Alpine, Občine Ajdovščina pa do Vašega ministrstva.

To bi bil lahko zgled oziroma model reševanja podobnih težav, ki pa ga bo treba izpeljati do konca. Morali bomo vzpostaviti nek sistem, katerega delovanje pa bo odvisno od odgovornosti delodajalcev do ljudi, lokalne skupnosti in tudi države oziroma vlade, pri čemer se bodo v reševanje tovrstne problematike morala vključiti vsa odgovorna ministrstva. Ne bi želel, da bi bila usoda ljudi v tovrstnih situacijah odvisna zgolj od tega, kdo je minister za delo oziroma gospo-

darstvo, in od tega, katera stranka pokriva kateri resor. Ne bi rad zvenel preveč optimistično, ampak zdi se mi, da smo v primeru Cola in Gorenje vasi dokazali, da je socialno partnerstvo pravi model za reševanje ključnih razvojnih vprašanj tudi na lokalni ravni.

Na Gori vemo, da ste se v reševanje obratov na Colu in Gorenji vasi odzvali z zelo zavzeto akcijo. Vemo, da ste osebno zelo veliko storili, da se delo v obeh obratih ohrani, da bo imelo še naprej 200 družin kruh in spodobno življenje. Vaša dejanja so bila, in so še, povsem praktična in konkretna, niso le besedna podpora. Nam lahko pojasnite razloge za Vašo odločno aktivno vlogo pri reševanju nekega majhnega obrata v neki majhni vasici. Prebivalci naših krajev smo Vam in vsem, ki se trudijo, da bi delovna mesta v obeh obratih ostala, hvaležni in si zelo želimo, da bi bili uspešni.

V tem primeru nas vodstvo Alpine ni predhodno obvestilo o nameravanem odpuščanju delavcev, kar je vso stvar dodobra otežilo, še posebno, ker so bili rezultati Alpine spodbudni. Kot ministru se mi zdi pomembno, da v primerih, ko bi lahko prišlo do množičnega odpuščanja, in s tem prehoda številnih zaposlenih v odprto brezposelnost, v nekem majhnem, lokalnem okolju, skupaj s sodelavci posredujemo neposredno in popravimo nastale razmere. To smo storili tudi v primeru Alpine, in moram reči, da smo našli skupni jezik z upravo Alpine in lokalno skupnostjo oziroma občino Ajdovščina. Celo hitreje kot znotraj same vlade, čeprav gredo tudi tu stvari na bolje. Včasih je pač treba udariti po mizi in jasno povedati, za kaj gre. Pri tem ni pomembno, ali gre za Col ali Gornjo Radgono ali pa Trbovlje, pomembno je, da vsak stori vse, kar je v njegovi moči in za kar je odgovoren.

Nam na koncu lahko zaupate, kakšna so vaša predvidevanja o končni usodi obeh obratov?

Skupaj z upravo Alpine in lokalnima skupnostma smo objavili skupno ponudbo za nadaljevanje proizvodnje na obeh lokacijah. Prispelo je nekaj ponudb, ki so obetale rešitev. Trenutno je žogica na strani Alpine, kot lastnice obratov in delodajalca, da pove, katera ponudba je najbolj sprejemljiva, pri čemer imajo seveda prednost tiste, ki zagotavljajo višje število ohranjenih delovnih mest. Upam na najboljše, da bi čim več delavcev dobilo nove zaposlitve oziroma ohranilo stare, in zaenkrat kaže, da to upanje ni pretirano.

Zahvaljujemo se Vam za Vaš čas, ki ste ga namenili bralcem časnika Gora. Želimo Vam veliko osebnih sreč, na poklicnem področju pa uspešno pot naprej. Ko Vas pot zanese v naše, pa tudi Vaše kraje, ste v družbi Gorjanov iskreno dobrodošli.

Hvala lepa!

Op. uredništva: Pogovor z ministrom dr. Vladom Dimovskim je bil pripravljen že konec decembra. Za pojasnilo naj dodamo, da se je reševanje Alpininega obrata na Colu otežilo po odstopu resnega ponudnika za njegov prevzem. Vodstvo Občine Ajdovščina si še vedno prizadeva, da bi obrat prenesli v last občine. Zaposleni na Colu naj bi dobili odločbe o prenehanju delovnega razmerja sredi tega meseca, proizvodnjo pa naj bi nadaljevali do 1. oktobra letos.

edmundu čibeju

EDMUNDU ČIBEJU

Letos spomladi, natančneje 9. januarja, je minilo pol stoletja od smrti nadučitelja Edmunda Čibeja. V spomin na velikega moža, ki je s svojim življenjem in delom na Gori pustil neizbrisen pečat, navajamo krajši zapis, ki ga je Čibeju v knjigi Spomini in izkustva (izšla v Gorici, leta 1971) posvetil Hubert Močnik.

»Edmund Čibej, starosta učiteljstva svobodnega Primorja, se je rodil 15. marca 1861, v Lokavcu pri Ajdovščini; umrl je prav tam, januarja 1954.

Prijatelju ne morem ob tej priliki dati lepšega darila, kot spomniti se na njegove številne zasluge kulturno-socialnega značaja. Bil je sin pridnega sodarja in trgovca. Obiskoval je osnovno šolo v rojstni vasi. Ker je kazal veliko nadarjenosti in voljo do učenja, ga je oče poslal v Trst, kjer je napravil dva razreda realke. Nato je obiskoval pripravnico za učiteljske, ki je bila takrat na Proseku. Učiteljske je študiral v Kopru in maturiral leta 1881, s prav dobrim uspehom. Takoj jeseni je dobil učiteljsko službo v Rihembergu, kjer je imel srečo seznaniti se s pesnikom Simonom Gregorčičem. Še med letom je moral v Križ, kjer je ravno manjkala učiteljska moč. Naslednji dve leti je služboval na samostojni šoli Brje-Rihemberg. Jeseni leta 1884 je dobil stalno mesto na Dolu nad Ajdovščino, kjer je služboval 29 let, to je do leta 1913. Bolehen je zaprosil za začasen pokoj in ker se po dveh letih ni vrnil več v službo, je bil leta 1915 stalno upokojen.

Krepak, žilav, zmožen in poln idealov je posvetil vse svoje moči mladini, zdravstvenemu,

Na sliki: Edmund Čibej

Foto: Iz arhiva Čibejeve domačije pri Slokarjih, fotografija je bila objavljena že v Močnikovem delu Spomini in izkustva

vzgojnemu in gospodarskemu procvitu prebivalcev lepe Dol-Otliške Planote. Čim bolj se je vživljal, tem močnejše je ljubil ta kraj in njegovo revno ljudstvo. Dol-Otlica mu nista bila manj pri srcu kot rodni Lokavec. Od lepo urejenega doma pri Slokarjih, kjer je prebival vsa leta svojega pokoja, se je njegovo še vedno živahno oko rado napajalo z lepotami gorenje Vipavske doline in Krasa, a še rajši in z večjim veseljem se je oziral na skalnate, od neurij razrvane robove Dol-Otliške Planote, po Predmeji in sinjem Čavnu.

Z njim so na Dol-Otliško Planoto prodrli prvi žarki kulture in vsepovsod ga je čakalo delo. Vasici sta takrat spadali k ajdovski občini, ki se pa ni mogla v zadostni meri zanimati za gospodarske potrebe teh dveh precej revnih naselij. Ustanovil je najprej gospodarski svet, in ko je priboril za Planoto samostojen občinski svet, je deloval skoraj brezplačno kot občinski tajnik. S svojo bodrilno besedo in s posredovanjem je vzbudil zanimanje za Planoto in pokazal raznim merodajnim krogom potrebe kraja. Le revna, strma pot, po kateri se je delno vozilo lahko na vlakih, je takrat peljala čez Predmejo na

Planoto. Ljudstvo pa se je rajši posluževalo stez, ki so ga hitreje povezale z Vipavsko dolino. Obrtnikov, trgovcev takrat na Planoti še ni bilo, in česar niso pridelali doma, to so morali znesti vse iz doline. Marsikdo je takrat sejal še lan in precej razvita je bila tudi ovčereja. Tako so si ljudje sami doma kaj napredli in stkali. Razen ovsa, ječmena, krompirja, zelja in repe Planota ne nudi drugega, saj ima približno osemsto metrov nadmorske višine.

Hiše so bile ob Čibejevem prihodu na Dolu bolj podobne oglarskim kočam, nego pravim hišam. On je bil tisti, ki je ljudi naučil sezidati prve dimnike in štedilnike. Ker so Gorjani na njegovo pobudo začeli hoditi na Štajersko in celo v Romunijo kot gozdni delavci, so tudi precej zaslužili. Dopisovanje s temi izseljenci in svojci, ki so bili takrat še največini nepismeni, sta vodila le župnik Štepančič in še več Čibej. Znal jih je navajati k varčevanju, in ko so se vračali petični, so po njegovem nasvetu vložili marsikateri goldinar za preuredbo hiše. Čibejeve pobude in nasveti so bili prvi, katerim

se imajo prebivalci Planote zahvaliti, da so imeli do pred vojne tako udobne domove. Ker je bilo pomanjkanje prav zgrajenih hlevov, so imeli kmetje majhne prašičke pozimi pod pečjo v izbi. Da je bilo to z zdravstvenega stališča nezdravo, bo vsak razumel, a treba tudi da razume, koliko prepričevalnega dela je bilo treba kulturnikom, da so take navade izginile.

Že leta 1885 je Čibej dosegel, da so ustanovili na Dolu državo čipkarsko šolo. Prišla je izvrstna učna moč in kmalu je šola obrodila take uspehe, da se je začelo klekljati po vseh hišah. Čipkarski izdelki so postali znaten stalen vir dohodkov. Tako so začeli prihajati v družine celoletni dohodki; moški so služili več poleti, ženske in mladina pa pozimi.

Velik križ za šolski obisk je bila paša in treba je bilo misliti na izboljšanje senožeti in na vpeljavo reje goveje živine. Tudi pri tem je Čibej izpeljal lepe zamisli in uspeh. Prišla je v navado oddaja goved na skupno pašo. Ko je državna gozdna uprava zgradila cesto na Predmejo, so začeli izsekovati preobilne gozdne parcele in nastale so lepe senožeti in z njimi možnost reje goveda namesto ovac. Tudi s tem gospodarskim podvigom je začelo rasti blagostanje. Za razne gospodarske napredke pa je bilo treba ljudem iti za duhom časa. Marsičesa so se možje naučili v tujini in prinašali so s seboj bogate izkušnje. Da se je mladina doma in v tujini več okoristila, je bilo treba v prvi vrsti dvigniti izobrazbo. Šoloobveznih ni manjkalo na razsežni Planoti, a šolo obiskujoče imeti pri takih razdaljah, burji, mrazu in zametih je bilo drugo vprašanje. Samo zanimiv pouk, neizčrpna ljubezen do mladine so bile tiste sile, ki so velikokrat vplivale tako, da so očetje otroke nosili na hrbtu do šole in prihajali po končanem pouku zopet ponje. Iz takih prizorov so se rodili nove misli - zidanje šole na Otlici, za kar ima Čibej eno prvih zaslug.

Trnovska Planota je bila že prej državna last in bila je tudi že gozdna uprava, ki je imela svoj glavni sedež v Gorici. Gozd pa se do takrat ni še izkoriščal v pravi meri, ker je bila na Planoto od leta 1854 vozna pot le čez Trnovo, Lokve na Predmejo. Gozdna oskrbnitva so bila na Trnovem in Predmeji, kjer je Čibej našel ob svojem prihodu oskrbnika Jarischa. Ta je bil zelo naobražen mož, velik ljubitelj lova in gozda in tudi iskren družabnik. Jarisch, Čibej in Stepančič so kulturno vodili vse in se eden drugega izpopolnjevali. Leta 1902 je bil na oskrbnikov predlog Čibej imenovan v komisijo za precenitev bogastev Trnovskega gozda. Kolikega pomena je bilo to, bomo razumeli, ko povemo, da so bili ostali člani te komisije naš sloveči geolog prof. Seidl, dr. Kosmat, direktor državnega muzeja na Dunaju, in dr. Lego, ravnatelj državnega muzeja v Pragi. Taka izbrana družba znanstvenikov je vplivala na Čibeja tako močno, da se je začel posvečati novemu študiju in pisanju znanstvenih in leposlovnih del. Prehobil in preiskal je vso Planoto, v družbi teh znanstvenikov, proučil geološko sestavo, favno in floro. O vsem tem je mnogo pisal, a v svoji skromnosti ni vsega priobčil.

Glavni šport, bolezen, ki se je je nalezl od gozdarjev, je bil lov in s tem združeno hribolastvo. Družba ga je bila vedno vesela, ker je njegova duhovitost in razumevanje vsestranskih problemov navadno prekašala druge. In ker že govorimo o Čibeju športniku, je potrebno povedati, da je bil on prvi smučar na slovenskih tleh. Iz Norveške si je nabavil leta 1888 smučke in vpeljal ta šport najprej med gozdarje, da jim je tako olajšal hojo po snegu.

Dasi je šlo mimo njega mnogo gorja, ga to ni moglo streti; ostal je hrast po volji, po duhu, po telesu in znal se je boriti in kljubovati vsemu. Moral je posegati tudi v politične boje, kar ga je večkrat oviralo pri delu za narod. Svoje lovske doživljaje je priobčeval v Lovcu, pri katerem je največ sodeloval leta 1940. Pisal je tudi v Planinski vestnik, in ravno iz teh zapisov se zrcali vsa njegova velika ljubezen do narave in do naše slovenske zemlje. Ni še dobro okreval, ko je stopil v pokoj in se preselil s Planote k Slokarjem, že je moral leta 1914 pristati na vodstvo županstva v Lokavcu. Po končani prvi

svetovni vojni, je bil od leta 1919 do leta 1922 imenovan po priporočilu volivcev za občinskega komisarja in od leta 1922, ko je stopil tudi za naše kraje v veljavo nov občinski zakon, pa za župana, vse do leta 1926. Takrat so županstvo ukinili in ga priključili Ajdovščini. Za časa njegovega županovanja se je v Lokavcu zidala nova župna cerkev in zboljšala marsikatera cesta. Kot šolnika ga je najbolj bolelo, da je moral doživeti ukinitve slovenske šole in prelevitev iste v italijansko, ki ni mogla več govoriti mladini na srce in ki jo je mladina prav zato obsovala. S svojimi izjavami nevolje zaradi ukinitve naših kulturnih pravic se je fašističnim oblastem zelo zameril, a tega mu ni bilo nikoli žal. Iz vpliva njegove vzgoje so izšli, razen zdaj najmlajših, vsi kulturniki, katerim je tekla zibelka na Dol-Otliški Planoti. Da je imel včasih izvrstne uspehe, je mnogo pripomogla prirodna nadarjenost prebivalcev. Gozd in Planota so jim dajali krepost telesa in duha. In tako je še dandanes. Koliko razgledanih Dol-Otličanov se udeležuje vsepovsod in pomaga pri socialni obnovi države.

Lahko ga stavimo za zgled vsemu našemu učiteljstvu! Julij Lenšček mu je napravil doprski kip; ulili ga bodo v Ljubljani in postavili na njegovi rojstni hiši pri Slokarjih (Lokavec)*.

Čibej pa ni bil samo dober učitelj, družabnik, lovec in gospodarstvenik, ampak tudi posebne vrste umetnik v izdelavi raznih kosov pohištva, za katere se je posluževal raznih korenin, izrastkov lesa in rogov.

Kar je mene najbolj povezovalo z učiteljem Čibejem, je bilo, da je o božičnih in novoletnih počitnicah rad prihajal k nam na Čaven**. Napravil in prinesel mi je prve smučke in me naučil smučati. Čibej je bil prvi smučar na Primorskem. Tako je bil začetnik tega športa tu pri nas. Seveda nismo bili takrat tako opremljeni, kot so današnji smučarji, vendar smo se privadili potrebni telovadbi, prostemu smučanju in zavijanju za ustavljanje. To je bilo zabave še več kot na saneh!«

** Op. uredništva: Društvo GORA bo v spomin Edmundu Čibeju na Predmeji postavilo spominsko obeležje, ob tej priložnosti pa bo izšla tudi brošura s Čibejevo kroniko in drugimi zapisi iz Čibejeve bogate zapuščine.*

*** Močnikovi so bili gozdarska družina. Oče je služboval kot gozdar tudi na Čavnu.*

spomini

25. MAREC 1944 – POŽIG PREDMEJE

Danica Simšič, roj. Žonta - Koreninska

Bil je nesrečni dan, 25. marca 1944, ko so goreli naši domovi na Gori. Prav tisti dan sva z bratom Cvetkom prespala doma. Zjutraj je prva vstala sestra Ivanka, da je nakrmila kravo in kokoši. Ko sva vstala še midva, smo se usedli v kuhinji in se pogovarjali.

Kar naenkrat sem zaslišala neko drdranje. »Cvetko, Nemci so,« sem rekla, Ivanka pa me je zavrnila: »Mouči, mouči, kokoši tolčejo po vratih.« Ko je drugič zadrdralo, sem ponovila: »Jaz pa pravim, da so nekje v bližini Nemci.« Cvetko me je podražil »Od kdaj pa si ti tako prestrašena?« Nisem bila mirna, zato sem odprla vrata in zagledala, da že gorijo prve hiše pri Šelavih. Cvetko je zbežal v zgornjo sobo in nato na skedenj, kjer je bil zadaj za hišo še en izhod. Ivanka je tekla za njim do Jakopovega tala, da je privlekla smrekovo vejo po njegovi sledi in jo tako zabrisala, saj je prav tisto noč v Korenini tla pobelil sneg.

Nato smo skozi okno prestrašeno opazovale, kako gori vedno več hiš. Sklepale smo, da mogoče

požigajo samo tam, kjer najdejo kakšne vojaške predmete, zato smo mrzlično skrivale stvari, ki bi bile sumljive. Moram povedati, da je bila z nami tudi naša Olga s petletno hčerko Anko.

Nemci so prišli tudi do naše hiše. Razumela sem samo, ko je eden rekel: »Fünf minuten.« Bežale smo ven in šele takrat videle, da hiša že gori, saj so zažgali seno na skednju. Iz hiše smo začele reševati, kar se je dalo. Nemci pa so razmetavali in pobirali, kar jim je odgovarjalo. Spominjam se, da je Ivanka imela spravljeno debelo kito las, ki si jo je odrezala tik pred vojno. Tudi to kito so nesli s sabo. Ko ni bilo več kaj reševati, sta se Ivanka in Olga z otrokom odpravili h Koreninskim, ker njihove hiše še niso požgali.

Takrat sem se spomnila na kravo v štali. Hitro sem jo hitela odvezovati, toda tedaj so se zaprla vrata za mano in ostala sem v pasti. Kaj zdaj? Treba je bilo bliskovito misliti, ker sem vedela, da bo leseni strop vsak čas popustil. Zdaj mislim, ko se srečaš s smrtjo, ti možgani delajo z dvojno močjo. Obračala sem se levo in desno in v svinjskem hlevu zagledala cepin. Zgrabila sem ga in z vso močjo udarila po vratih, toda bila so masivna in se niso tako hitro vdala. Šele po večkratnem udarjanju sem naredila luknjo, da sem lahko od zunaj odprla vrata. Bil je že skrajni čas, saj je goreča deska že padla kravi na hrbet, da je podivjala in sem jo le s težavo odvezala. Zunaj ni bilo nobenega, tudi Nemci so že odšli. Z osmojeno in mukajočo kravo sem jo še jaz mahnila h Koreninskim.

spomini

VELIKA NOČ 1945

Danica Simšič, roj. Žonta - Koreninska

Marca 1945, ko se je začela borba za Sinji vrh, je bila Gora popolnoma blokirana. Nihče ni smel na Goro, pa tudi zapustiti je ni smel nihče. Iz Vipavske doline ni bilo več mogoče dovažati hrane za borce, zato sem dobila nalogo, da organiziram mladinke za prenos hrane na hrbtih.

Najprej sem šla k Hildi Krapež – Porobanovski. Bila je takoj pripravljena sodelovati. Zbrali sva še druga dekleta, Viko Bajtarsko, Lojzo Brusavo, Marto Šelavo, Cvetko Polanc, Jelko Vidic – Dolsko. Rozalko Dolsko – mlajšo, mislim, da tudi Rezko Matičkavo, Hildino sestro Olgo Krapež in našo snaho Olgo iz Korenine. (Če sem katero pozabila, naj mi, prosim, oprostite in naj se sama javi.)

Na štabu Bazoviške brigade, Pri Polajknih, so nam dali prepustnice, da smo lahko šle s Predmeje. Te smo v Čavnu skrile. Pri Stomažih, kjer je bila četniška komanda, so nam dali njihove dovolilnice, da smo lahko šle v Vipavsko dolino. Četnikom smo se zlagale, da gremo v Brje iskat hrano za domače. V skupini smo bile vedno le dve ali tri.

Nekega dne sva šli na pot z Marto Šelavo. S seboj je vzela mlajšega brata. Četniki pri Stomažih so ga začeli spraševati, če je videl kaj partizane in kdaj jih je videl nazadnje. Fant je povedal, da jih je videl prejšnji večer, ko so šli skozi Predmejo. Potem so ga vprašali, če so imeli kaj orožja, in fant jim je opisal orožje na dveh kolesih, s spredaj vpreženimi konji, potem pa je z rokami zakrožil in pokazal, kako veliko luknjo je orožje imelo. Četniki so se spogledali, saj so po tem opisu sklepali, da so partizani s seboj peljali top. Dovolili so nam nadaljevati pot. Še danes ne vem, ali so otroka doma naučili, kako naj govori, ali pa si je vse sam izmislil.

Hrano smo nosile več dni. Vsaka je na hrbtu prinesla 20 do 25 kg moke. Zadnji večer, ko smo hrano prinesle do Polajknih, kjer je bil štab Bazoviške brigade, nam je komisar dejal, da se bomo morale umakniti, ker ne morejo več držati položajev. S Hildo sva se zmenili, da se umakneva naslednje jutro. Toda zjutraj sem kar poležavala, naša Olga pa je odšla že zgodaj zjutraj. Hčerko Anko je pustila doma, saj ni mogla vedeti, kaj se bo zgodilo. Počasi sem vstala, mimo hiše so se začeli umikati partizani. Naenkrat je na Vrhu blizu Šelavih začela regljati strojnica. Mimo je pritekel še en partizan in prosil za vodo. V kozico sem mu nalila vodo, pa je že spet zaropotalo. Stekla sem v hišo, ko sem

zaslišala ropot kozice. Ulegla sem se na tla, rahlo odprla vrata in pomolila glavo ven, da bi videla, kaj se je zgodilo z borcem. Le kozica je ležala na tleh, on pa jo je srečno popihal. Partizani, ki se niso uspeli umakniti, so za našo hišo v Korenini postavili strojnici in pričela se je celodnevna pesem strojnice. S sestro Ivanko, njeno dvomesečno hčerko Ljubo in Olgino hčerko Anko smo se prestrašeno stiskale v hiši. Zvečer, ko so Nemci ugotovili, od kod prihaja streljanje, pa so nas napadli s topovi. Prva granata je padla kakšnih 20 metrov pod hišo in raztreščila staro bukev. Ivanki sem zakričala, da moramo v klet. Hitro je skočila naprej, jaz pa sem ji podala oba otroka, zadnji trenutek pa sem skočila še sama. Tedaj je ena granata že zadela levo stran hiše, naslednja je padla na ploščo nad kuhinjo. Tretja je padla prav tam, da je prebila ploščo in je naredila luknjo kakih pet centimetrov že tudi v spodnji plošči. Potem je nenadoma vse utihnilo. Le deklici sta jokali, Ivanka pa si je tiščala glavo med dlani. Čez čas sva zlezli iz kleti. V štali je mukala krava, živa, vendar vsa obtolčena od odpadajočega kamna. Bila je to tista krava, ki sem jo 44. leta reševala iz goreče hiše. S težavo sem jo odvezala, saj je Ivanka skrbela za oba otroka. Okrog polnoči smo jo mahnili h Koreninskim. Njihova hiša je bila še cela. Niso mogli verjeti, da nas vidijo žive, saj so cel dan gledali, kaj se je dogajalo. V hiši so bili Roza in Marija z otroki – Viktorjem, Vando, Petrom in Pavlom. Od Jakopovih sta bili Marija in Anica s hčerko Romano. Zdaj nas je bilo šest žensk in sedem otrok.

Zjutraj so po Strugi prihajali Nemci, naravnost proti naši hiši. Verjetno so mislili, da bodo našli mrličke. Pa so se ušтели, saj so se tudi borci uspešno umaknili. Naslednji dan so prišli Kozaki. S seboj so gnali živino, ki so jo pokradli po vasi. Pobili so vse, razen Šelave krave z Vrha. Za njo je skrbel starejši Kozak. Premetali so celo Koreninsko hišo. Pod senom so našli municijo, ki so jo pustili partizani, zato so nas vse skupaj zaprli v eno sobo in začelo se je zasliševanje in ustrahovanje. Otroci so jokali, oni pa so hoteli vedeti, kje imajo bunker. Grozili so, da nas bodo vse pobili, če jim ne pokažemo bunkerja. Domače ženske so res odstranile skrinjo, ki je zakrivala vhod v bunker pod kuhinjo. Zagnali so se vanj kot stekli psi, pa razen nekaj obleke, posteljnine in zlata, niso našli ničesar. Pobrli so vse. V naši porušeni hiši so si kuhali. Marija in Roza sta imeli skrit krompir pod kupom gnoja, pa so tudi tega našli in pobrali. Mi smo bili lačni, saj nismo jedli že dva dneva. Anica je imela skrit hlebček kruha in ko je hotela dati rezino hčerki Romani, jo je Kozak zagledal in ji hlebček vzel.

Bil je že tretji ali četrti dan, ko je do naše hiše prišel Kozak, pobral Rozo in jo peljal s sabo proti gozdu. Marija je začela jokati, da jo peljejo ubit. Jaz sem stekla za njimi in jih v Jakopovem talu dohitela. Vprašala sem Rozo, kam jo peljejo, in mi je rekla, da jim mora pokazati pot na Golake. Šla sem z njimi. Pri cesti, ki je peljala na Kozje stene, so jih napadli njihovi, vendar so se kmalu sporazumeli. Ko smo prišli na vrh Medvedjega vrha, so se ustavili in razgrnili zemljevid. Na njem so imeli točno označeno barako, v kateri so se zadrževali kurirji in telegrafisti, da so se tja zatekli med hajko po Predmeji. Očitno je bila izdana. Roza jim je pokazala, da se pride do nje po strmem skalovju. Pa niso hoteli nadaljevati, obrnili so se in vrnili v Korenino. Že kakšno uro po tem so začeli pospravljati in zbirati skupaj nakradeno blago. Veselile smo se že, da bodo končno odšli. Tedaj pride eden v hišo, me prime za roko in reče, naj jim pokažem pot. Tokrat je hotela Roza z mano, pa ji nisem dovolila, saj sem vedela, kaj me čaka.

Šli smo do Bajte, kjer je bilo vse prazno, čez Laskarjev hrib. Tam so ležali mrtvi partizani. Na vrhu sem prepoznala mrtvega Lojzka iz Podgoše. Tudi na Predmeji, kjer so se zbirali vsi Kozaki, so pod cesto ležali mrtvi partizani. Stala sem ob strani, ko je prišel k meni starejši Kozak in mi rekel, naj pobegnem, ko bo prilika. Ker so bili vsi zaposleni z vozovi, sem počasi odšla do zgornje hiše in v breg, pa so me zagledali in začeli kričati. Morala sem se vrniti. Mlad oficir me je vprašal, kdo mi je dovolil oditi. Pa sem mu rekla, da eden od vojakov, vendar mu nisem hotela pokazati kdo, saj bi ga gotovo ustrelili. Končno so bili pripravljeni na odhod. Napotili so se proti Kapelci. Mene sta vzela medse dva oficirja. Pri kapeli sem jim povedala, da ne morejo naprej po glavni cesti, ker ni bilo mostu, zato so se napotili po stari cesti. Imeli so kar precej dela, da so vozove spravili pod kapelo. Zopet je

prišel k meni oficir in hotel, da se usedem na enega od vozov, pa nisem hotela. Prislonil je pištolo name, da bi me prestrašil, kasneje pa je določil enega vojaka, da bi me pazil. »Da jo čuvaš ko oko svoje!« mu je naročil. In res me je pazil, tako da se je prav dotikal mojega ramena. Kolona se je počasi premikala naprej, saj je bila cesta na več krajih pretrgana. Dva voza sta se zvrnila pod cesto, pa so vse pustili tam, nič niso reševali. Kolona je bila že precej pretrgana. Moj stražar je nekam odšel, zato me je izročil v varstvo eni ženski. Malo pred koritom se je nagnil tudi voz, ob katerem sem hodila. Vsi so hiteli pomagat, tudi jaz. Pričenjalo se je mračiti, zato sem vedela, da je zdaj pravi čas. Pomaknila sem se na zgornjo stran voza in jo počasi ubrala v hrib. Ko sem bila že tik pod vrhom, so me opazili, spustili so rafal za mano, pa so bili prepozni. Še par korakov in že sem bila med borovci in za previsom. Noge so me bolele, tako da sem se komaj vlekla proti vrhu. Tam sem se stisnila pod mogočno skalo in čakala jutra. Zjutraj, ob svitu, sem šele videla, da sem vsa popraskana in krvava. S slino sem si za silo zbrisala kri, potem pa sem s težavo nadaljevala pot. Prilezla sem do mrtvega Lojzka iz Podgoše, ki je še vedno ležal tam, že par dni. Potuhnila sem se in opazovala cesto. In res se je kmalu prikazala patrolja Nemcev, ki je šla s Predmeje proti Hotelu. Še malo sem počakala, potem pa skočila čez cesto proti Porobanovšu, mimo Cilke Bajtarske. Ko me je zagledala, mi je prinesla skodelico mleka. To je bila po par dneh prva hrana, ki sem jo zaužila. Počasi sem šla naprej, naproti mi je prišla teta Zofka Porobanovska. Tudi ona mi je dala malo mleka in dve žlici polente. Zdaj se mi je zdelo, da sem prišla k sebi. Vzpenjala sem se proti Korenini. Na pragu sta sedela Pavla in Peter.

»Danička gre, Danička gre,« sta zaklicala v kuhinjo, ko sta me zagledala. »Da bi le prišla, pa je najbrž ne bo več,« sem zaslišala glas iz hiše. Gledali so me kot deveto čudo, ko sem prisopihala na vhod. Sestra Ivanka je mislila, da je ob brata in sestro, saj ji je Viktor Čibejev povedal, da je najin brat Cvetko padel nekje pri Krekovcu. Ko so mi to povedali, sem na hitro nekaj pojedla, se za silo umila in preoblekla strgane cunje in šla v gozd iskat brata. Kaj vse sem videla po gozdu, ne bom povedala. Bilo me je groza. Brata pa sem našla v Mrzli Rupl živega. Tisto noč sem prespala med partizani, naslednji dan pa sem se vrnila na Predmejo in jim povedala, da je s fanti s Predmeje vse v redu. Le Doro Žonta Lahov je bil ranjen.

Ženskam sem predlagala, da se preselimo nekam v Vipavsko dolino. Bile so takoj za to. Še prej sva šli z Rozo pogledat, če je v bližini še kdo ostal živ. Zakavske smo našle doma. Zunaj na tnalu za žagat drva pa so zaklani ležali trije partizani. Zgroženi sva se vrnili domov in se hitro odpravili v dolino. S sabo smo gnali tudi dve kravi. Ko smo prišli k Slokarjem, so nas ljudje gledali, kot da bi padli z neba, saj so slišali, kaj se je dogajalo na Predmeji. Naenkrat sem zagledala našo Olgo, kako je privila k sebi hčerko Anko in jo gledala, če prav vidi. Vaščani Slokarjev so pripravili vozove, nanje naložili nas in naše borno imetje in nas odpeljali k Stomažem. Tam so nam dali na razpolago farovž, kar je bilo za nas pravo razkošje.

Naslednji dan se je Roza odpravila na Predmejo pogledat, če je ostalo še kaj koristnega. Hotela sem z njo, pa mi ženske niso dovolile. To me je rešilo, saj so me v Korenini že čakali belogardisti. V tistem trenutku, ko je Roza stopila skozi vrata, so se le ta za njo zaprla. Pričeli so jo pretepati in spraševati, kje ima hčer. Reva jim je komaj dopovedala, da nima hčere, in da je tista, ki jo iščejo, iz podrtije čez travnik. Spraševali so jo, kje jo dobijo, in jim je povedala, da v Lokavcu. »Za take, kot je ona, ni Lokavec,« so ji odvrnili. Pokazali so jim vse moje točne podatke. Še danes ne vem, kdo je bil tako priden, da jim jih je dal. Za konec naj povem, da je na štirni sedel oficir. Roza ga je spoznala. Bil je po rodu Predmejčan, ni pa nikoli živel na Predmeji.

spomini

BOLNIČAR PEPO

Jože Vidmar-Pepo

Spomine na vojna leta, ki sem jih osem let preživel kot bolničar, začnjam v Kalabriji, leta 1930. Tu sem bil kot bolničar 18 mesecev, kasneje, v letih 1935 in 1936, pa sem služil v Afriki, v Etiopiji. Kot bolničar sem se srečal tudi s smrtjo, moje delo pa je bilo tudi pokop umrlih vojakov. V daljni Afriki sem pokopal vojake, ki so že dolga leta služili italijansko vojsko, spominjam pa se tudi dveh italijanskih vojakov, enega sežganega in enega opečenega. Tedaj mi za italijanske vojake ni bilo hudo, saj so bili na tuji zemlji.

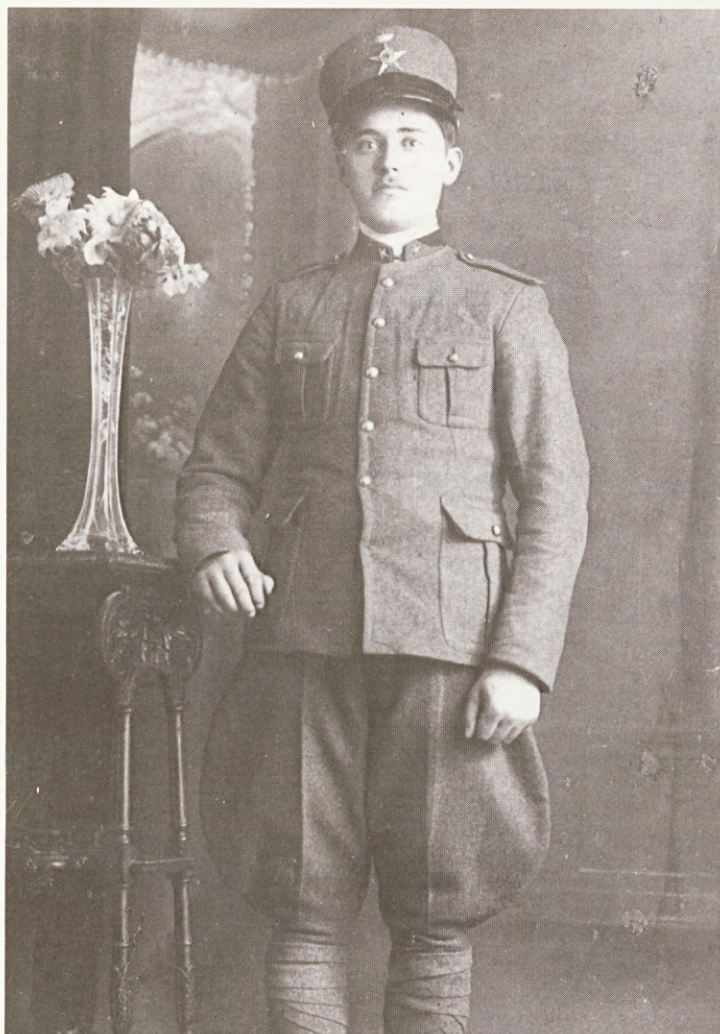
Leta 1940 sem kot bolničar odšel na Sardinijo, kjer sem ostal do decembra 1944. Tu sem pokopal štiri Primorce: Toneta Troho s Tolminskega, Cirila Peterleta iz Cerknega, Erjavca iz Šempasa in Lampeta iz Višenj. Pokopal pa sem tudi tri Istrane, dva fašista in ujetega grškega vojaka.

Po odhodu s Sardinije smo konec leta 1944 prek Barija, v okviru 5. Prekomorske brigade, prišli

v Split. Od tu pa smo se peš odpravili proti Ljubljani, kamor smo prispeli 9. maja 1945. Naključje je hotelo, da sem bil »dve leti«, od 31. decembra 1944, od 23. ure, pa do 1. januarja 1945, do ene ure zjutraj, stražar v Biogradu na moru. Spominjam se, da smo na sv. Jožefa prišli prek Velebita v Liko, kjer je bil tudi prvi napad. V njem je padlo osem vojakov iz moje čete, ki sem jih tu tudi pokopal: Ciril Faletič s Tolminskega, Jože Kobal-Suhovrški iz

Na sliki: Pepo – italijanski bolničar
Foto: Iz arhiva Jožeta Vidmarja

Na sliki: V Kalabriji je preživel 18 mesecev

Foto: Iz arhiva Jožeta Vidmarja

Višenj, Matic iz Cerknega in pet Štajercev. Iz Like smo prišli v Kočevski Rog, kjer sem pokopal tri neznane slovenske vojake, še enega sem pokopal v Kočevski Reki, enega pa v bližini Ribnice. 23. decembra 1945 sem se končno vrnil domov. Vojno sem srečno preživel, najhujša nesreča pa se mi je zgodila kasneje, leta 1951, na orožnih vajah v Postojni, kjer sem si med nesrečo polomil rebra.

Povojna leta sem preživel kot furman v Trnovskem gozdu, skupaj s Pepetom Prstavskim, Karlom Žandarinskim, Francem Bratincem, Srečkom z Rovne in profesorjem Aldom Gidljevim. V spomin na ta leta pa sem povezal naslednje verze:

Po Trnovskem gozdu smo hlode na rampe vozili

in dobro zaslužili.

Stalno cempine na ramah smo nosili, tudi v Ajdovščino smo vozili

in dobro zaslužili.

Z žajglo pokali smo, da konji bolj vozili so.

spomini

SREDNJI BRAT

Rino Velikonja

Kadarkoli sem na Gori, nekaj počnem. Če je lepo vreme, zidam, tišlarim, urejam. V slabem vremenu se predam lenarjenju, razmišljanju, čitanju, pisanju. Do sedaj sem več pisal o gospodarski problematiki, saj sem bil štirideset let vpet vanjo. Ob novoletnih praznikih sem ponovno na Gori. Zunaj je zelo prijetno, čeprav piha burja in je hladno. Še lepše pa je ob topli krušni peči. Velikokrat se ozrem proti Čavnu, proti Križcu in Dolskemu Maju. Ob pogledu na to čudovito gorsko pokrajino razmišljam....

Iz podzavesti sem potegnil spomine na Romana in Rudkota. Roman, srednji brat, je bil vedno nekje med velikimi in malimi. Rudko je bil bliže mojemu otroštvu, saj je bil starejši samo za štiri leta. Bil je dokaj šibek otrok. Bolehen, kot je večkrat rekla mama Berta. Roman je bil za mene nekaj drugega. Nekaj vmes. Premajhen je bil za starejše, za nas pet-, šestletnike, pa prevelik.

Danes sem bil v Sedejevi jami. S Silvo sva naredila kratek sprehod. Mimo Sedejevih, do Sedejeve jame, na Porobanovše in nato v Korenino. Lep sprehod, kljub mrazu in dokaj močni burji. Pot sem

izbral zavestno. Sedejeva jama je najbolj živ spomin na Romana iz mojih otroških let. Leta 1943, rekli smo v prvi ofenzivi, so Nemci prodrli na Goro, po preboju Goriške fronte. »Bežimo, Nemci prihajajo!« se je širil glas. In smo bežali. Bežali smo mimo Osredka, Sedejevih, v Sedejevo jama. To je majhna kraška vrtača. Ni niti velika niti kaj posebnega. Na tisoče takih, večjih in lepših, je v Trnovskem gozdu. Od Sedejeve hiše je oddaljena dvesto, tristo metrov. V to jama smo pribežali Bevkovi, Sedejevi, Osredkarski. ...

Po Gori se je slišalo streljanje. Goro so zasedli nam nepoznani, mogočni vojaki. Nismo jih še videli. Po govoricah so bili drugačni od italijanskih. Bolj zastrašujoči!

Vsi smo morali mirovati. Za nas, otroke, je bila to velika kazen. Le kako naj bodo štiri, pet, šestletniki mirni. Pa še kurili niso, da nas ne bi izdal dim. Septembra je na Gori že mraz, zlasti ponoči. Le nekaj sto metrov stran smo pa imeli topel dom in mleko. Da, doma je ostala tudi živina. Ne spominjam se natančno koliko, ampak mleko smo imeli vsak dan. Prav to je bil vzrok, da je Roman odigral pomembno vlogo. Bil je dovolj velik enajstletnik, da je bil zanesljiv in dovolj majhen, da se Nemcem ne bi zdel sumljiv, če bi ga ujeli. Mama ga je namreč poslala domov, da bi ugotovil, ali so še Nemci v bližini naše hiše. Če jih ni več, bi lahko nakrmili živino in pomolzli kravo. Šel je! Ne vem, s kakšnim občutkom, in s kakšnim strahom. Tu pa tam se je še slišalo posamezne oddaljene strele. Bili smo vsega hudega vajeni, vendar nas je bilo strah. V zraku so visele grozote in hudodelstva novih sovražnikov. Prvič smo slišali tudi tako močno streljanje. Nemci so streljali vseppek iz vsega orožja, čeprav ni bilo v bližini močnejših partizanskih enot.

Roman se je kmalu vrnil! »Nemcev ni več!« je dejal ves zadihan. Verjetno od teka in tudi od tesnobe in strahu.

Na žalost so Nemci še bili v bližini. Tata, ki je šel domov, da bi nakrmil živino in pomolzel kravo, se ni več vrnil. Nemci so ga ujeli in odpeljali v nemško internacijo. Mama je vedela, kaj se je zgodilo, saj smo kmalu zaslišali nemško govorico v bližini – pri Sedejevih. Otrokom ni bilo potrebno ukazovati, naj bomo mirni. Stisnili smo se k mamam, kjer smo se počutili varni. Tega nismo nikoli pozabili! Roman je bil istočasno heroj in tisti, ki je bil kriv, da so ujeli očeta, ker je bil premalo pozoren.

Ko razmišljam, se mi postavi vprašanje: »Kako bi danes ravnal enajstletnik?« Pustimo to! Danes so drugi časi. Naj se nikoli ne ponovijo!

Hudo je bilo tudi marca 1944. Nemci so med mnogimi zažgali tudi našo hišo. Otroci smo bili tokrat sami doma, saj so Nemci privihrali iznenada. Iz Dežele. Mama je bila dokaj verna ženska, zato je bila pri maši na Otlici. Poleg nas treh, mlajših, je bil doma tudi Nace, drugi najstarejši brat. Z Romanom sta si razdelila delo. Nace je reševal iz goreče hiše močnik. To je jed iz koruznega zdroba ali moke, podobna polenti, le da je bolj mehka. Naš je bil skoraj tekoč. Roman je skrbel zame in za Rudkota. Rekel bi, da mi je bilo kar lepo. Strašno velik kres je bil. Poleg tega je zelo pokalo, saj je bila hiša krita z eternitom. Roman naju je prijel za roko, Nace je držal v rokah močnik. Tako smo bežali proti Bajti, mamini rojstni hiši.

Roman je ves čas vojne in takoj po njej odigral vlogo najinega paznika.

Proti koncu vojne, konec aprila, smo bili v begunstvu. Pri Stomažih, vasi pod Čavnom. Neko nedeljo smo šli k maši. Maševal je domobranski duhovnik – kurat. Le-ta je v svoji pridigi strašil matere in nas, otroke, da bomo že videli, kaj bo z nami, ko pridejo »rdeči hudiči«. Otroci bodo njihova last. Matere ne bodo matere svojih otrok.

Potiho naju je Roman prijel za roko in odpeljal iz cerkve. Počakali smo še nekaj časa in nato prestrašeni šli v hišo, kjer smo začasno prebivali. Partizani so bili za nas nekaj drugega. Z njimi smo živeli. Skupaj z njimi smo jedli. Na kapah so imeli zvezde. Zvezde smo nosili tudi mi – otroci.

Konec vojne! Šola! V gimnazijo! Roman je šel v nižjo gimnazijo, v Deželo, v Ajdovščino. Zelo daleč! Jaz, kratkohlačnik, sem bil nanj zelo ponosen. Imel sem brata, ki je hodil v gimnazijo. V resnici je bila to nižja gimnazija, današnja osnovna šola. Domov je prihajal zelo redko. Ob velikih praznikih in v

počitnicah. Najbolj se spominjam nekih zimskih počitnic, verjetno je obiskoval že Srednjo gozdarsko šolo v Ljubljani.

Odpravili smo se s »smjukami« na Golake. Roman, Viktor Koreninski, Darjo in Albin Podjapenški in jaz. Morda še kdo. Roman ni bil dober smučar. Pri spustu z Golakov je zelo trpel, vendar je molčal. Ne glede na to, bil je moj srednji brat.

V Ljubljani mu ni bilo lepo. V Ajdovščini je bil zanj skoraj raj. V Ljubljani so ga spremljali megla, mraz in lakota.

Ni imel preveč rad pogače. Tiste pogače, ki jo spečeš doma iz koruzne moke. Nekateri dajo v njo tudi ocvirke. Pri nas se je to redko zgodilo. Ocvirke smo potrebovali za polento. Práv pogačo mu je mama spekla in poslala v Ljubljano. Tako je vsaj mislil. Zato jo je v internatu postavil v sobi na mizo, tako da so si sošolci postregli z njo. Kot je sam dejal »Izginila je naenkrat. Čudil sem se, kako jim je lahko tako slastna. Pogača je pogača. Le to ne vem, zakaj jo je mama tako lepo okrasila z rezinami jabolk.« »Roman, piši mami, naj še speče tako pogačo!« so ga spodbujali sošolci. On sam ni vedel, kakšna dobrota je bila, saj je ni niti poskusil. Šele iz pripovedovanja sošolcev in z mamino potrditvijo je izvedel, da tisto ni bila pogača, ampak slastno pecivo. Tisti kolač, ki ga je znala speči le mama Berta. Ni mu bilo težko zaradi tega. Dobrega srca, kot je bil, si je mislil: »Dobrota se vedno povrne!« Tako je mislil, deloval in živel celo življenje, do zadnjega trenutka.

»Ni slabo! Jem, ležim in nič ne delam,« mi je dejal v bolnici, nekaj dni, preden je zapustil ta svet, družino in Goro.

Goro je imel rad! Tega niti ni znal povedati naglas. Tisti, ki smo ga poznali, smo to čutili. Imel je rad gozd, od Trnovega, Črnega Vrha, Podkraja do Bukovja. Z njim je dihal.

Ne vem natančno, kdaj je odrasel. Bil je neke vrste moj vzornik. Tega se zavedam šele sedaj. Danko in Nace, najstarejša brata, sta se mi zdela vedno velika, odrasla. Bila sta partizana, Nace celo nemški ujetnik. Kot otrok sem ju občudoval in bil ponosen nanju.

Roman mi je bil nekako bližje. Tudi sam sem šel v nižjo gimnazijo v Ajdovščino, nato v srednjo šolo v Ljubljano. Šel sem po stopinjah Romana. Nisem bil najboljši učenec. Vsaj v prvem in drugem razredu nižje gimnazije. Kje le! Saj še govoriti nisem znal. Ko je Roman maturiral, se mi zdi, da sem tudi sam dozorel.

»Ti nisi tak revež, kot je bil Roman v Ljubljani!« mi je rekla večkrat mama.

»Ti vsaj nisi lačen in ti ni mraz, kot je bilo Romanu v tistih barakah,« je govorila, ko sem kaj potarnal. Roman se ni nikoli pritoževal nad težkim življenjem. Vzel ga je takšnega, kot je bilo, in iz njega potegnil tisto, kar mu je zagotavljalo lepo življenje.

Bil je človek, ki je razumel in pomagal. Nisem vedel, kako naj mami predstavim Silvo, mojo sedanjo ženo. Rešitev je bila: Roman in Anica v Črnem Vrhu! Da, najboljša rešitev je obiskati Romana, tam prenočiti in nekako pripraviti naprej načrt. Stanovanje je imel lepo, čeprav majhno. Sredi Črnega Vrha.

»Prav gotovo nama bosta odstopila malo sobo,« sva si mislila. Tako je tudi bilo. Zjutraj sva nekoliko poležala in se stiskala na ozki postelji. Bila sva zaljubljena, kot vsi mladi. Nenadoma zagledava med vrati Anico in mamo. Malo jecljanja, ampak problem je bil rešen. Mama je tako spoznala Silvo. Enostavno!

Ostala sva si blizu do zadnjega večera. Tisti večer, ko sem stal ob bolniški postelji, je mirno spal. Dihal je globoko in umirjeno. Zamislil sem se: »Roman, srednji brat, ali se bo res in tako hitro uresničila napoved zdravnikov?«

Ko sem stal ob postelji, sem pričel brskati po spominu. Le majhen delček le-teh sem zapisal sedaj. K Romanu in Anici sva s Silvo vedno rada hodila in tudi onadva sta naju na Gori vsakokrat obiskala,

če smo le bili v naši hiši.

Spomnil sem se tudi enega mojih razgovorov s pokojnim F. Papičem, dolgoletnim direktorjem Soškega gozdnega gospodarstva.

»Roman je zelo dober delavec, strokovnjak. Ljudje ga imajo radi in ga spoštujejo. Nekateri tudi izkoriščajo njegovo dobroto in potrpljenje. Škoda je le, da ni lovec! Sicer lovec ne more biti, saj s svojim zlatim srcem, ne želi nikomur nič slabega, tudi srni ne.«

Morda bom še pisal o bratu, ki ni bil ne odrasel in ne otrok. O bratu, ki sem mu sledil, ki me je v mojih otroških letih vodil, v mladosti pa pokazal pot. Tega se niti nisva zavedala. To sem spoznal šele sedaj, ko ga ni več. Do spoznanja sem prišel doma, na Gori, v topli sobi ob krušni peči, s pogledom proti Čavnu, Križcu, Dolskemu Maju....

spomini

‘MLIN NA VETER ME BO GNOU...’

Anja Mikuž

Megla je ležala na trdi, mrzli, še nezasneženi pokrajini, polmrak je objemal zemljo. Srca štirih mož so si želela tople peči. Pot na kočevsko zasedanje v jeseni 1943. leta je bila dolga, zato so se štirje partizani namenili ustaviti Pri Košparjevih na Mali Gori, v Mrzlem Logu.

Na vratih sta jih prijazno sprejela mož in žena ter enolične besede Rožnega venca, ki ga je molilo njunih šest otrok. France Bevk, Aleš Bebler in še dva druga partizana so skupaj z družino pomolili, pojedli skromno večerjo ter se greti pri topli peči, na kateri je mala Jožica utrujena zaspala. To je bila moja stara mama.

Partizani so to noč prespali v hiši moje prababice in mojega pradedca, Amalije in Filipa Vihteliča.

Filip se je rodil 4. maja 1892, kot drugi od trinajstih otrok. Poznali so ga kot zelo majhnega suhljatega moža, mirnega značaja. Bil je bister tehnični tip, otroci pa se ga spominjajo tudi, kako je v hiši opravljal tudi vsa gospodinjstva dela, previjal otroke, jih umival, česal in negoval, kar je bilo v tistih časih za moškega precej nenavadno in celo malo sramotno.

V 1. svetovni vojni je bil zajet v Karpatih in kot ujetnik odpeljan v Rusijo. V tem času si je nabiral novega znanja; govoril je tudi sedem jezikov (razen slovenščine tudi hrvaščino, ruščino, angleščino, nemščino, italijanščino ter francoščino); bil v Nemčiji, na Madžarskem, Hrvaškem, v Ameriki... Na popotovanjih po tujem se je njegovo zanimanje za tehniko še povečalo. V Rusiji je natančneje preučil mline na veter in sklenil, da bo nekoč enega zgradil na Mali Gori...

Iz ujetništva v Rusiji je ušel, bil zatem zajet v Ljubljani ter od tam poslan na Soško fronto. Po dveh letih Soške fronte se je vrnil domov, kjer je veljal za pogrešanega. V letih 1923 – 26 je zgradil mlin na veter, prvega – in doslej edinega – v teh krajih. Pri delu mu je pomagal stric Franc Tomic. Prva stavba je bila osmerokotna, premera 9 metrov, na njej pa je bilo montirano štirikrako vetrno kolo, premera 8 metrov, ki se je na okroglih tirnicah obračalo proti vetru. Moč vetra se je prenašala na en mlinski kamen, kasneje na dva. Veter mu je dobro služil, saj vemo, da je Mala Gora kraj, kjer piha vse leto. Močan veter je vetrnico dostikrat tudi polomil, tako da jo je bilo treba velikokrat popravljati in mu je kdaj pa kdaj prišlo na misel, da bi mlin opustil.

30. novembra leta 1938 se je Filip po štiriindvajsetih dneh poznanstva poročil z Amalijo Vidmar s Kovka. Amalija je bila zelo pametna, energična, odločna in lepa ženska. Imela sta sedem otrok; najmlajša Silva je kmalu po rojstvu umrla, sin Justin pa je umrl star 22 let, tako da jih sedaj živi samo še pet.

Razmere so Filipa prisilile, da mlina ni opustil, ampak je začel v letih 1938–41 na istem mestu preurejati in postavljati nov mlin, ki je bil drugačen po zasnovi in izvedbi. Mlinska kamna sta ostala v stari, iz kamnja zidani stavbi, okroglo stavbo za vetrnico pa so podrli in namesto nje postavili 10 metrov visoko leseno odprto ogrodje. Novi rotor premera 4 metre je imel dvanajst propelerjev, odlična je bila izdelava turbine – poznalo se je, da je bil Filip po poklicu kovač. Ko se je rotor obračal v najugodnejšo lego, se je lahko zavrtel za cel krog. Moč se je prenašala z vodoravne osi na navpično in v bližini tal spet na vodoravno os, s te pa prek jermenice na os, ki je molela iz mlina in poganjala v notranjosti mlinska kamna, črnega in belega

Mlelo se je vse, kar so pač ljudje prinašali. Največ je bilo pšenice, koruze, ovsa, ječmena in rži. Prinašali so

zelo veliko, od blizu in daleč. Sosedje, ljudje iz okoliških vasi, pa tudi iz daljne Benečije.

Problem pa so bili Italijani. Sami niso imeli posebnega zakona za obdavčenje mlinov na veter, zato so mlin zaradi suma, da melje tudi za partizane, leta 1941 zapečatili. Filip je ponoči odstranil pečate in tako mlel čez noč, saj so se Italijani zelo bali hoditi ponoči okrog. Pred dnem je končal z delom in nazaj namestil pečate. Pri delu sta mu pomagala sinova Zdenko in Pavle.

Poleg mlina je stala tudi žaga na paro, kjer so pod kotlom kurili z ogljem; pri tem pa je nastajal ogljikov monoksid, zaradi katerega so Filipa večkrat domači dobili nezvestnega. Filip je raje delal v mlinu kot pa pri žagi.

Jeseni leta 1944, neke noči, je Filip pri delu v mlinu segel z roko med zobnike pod črnim kamnom, da bi jih očistil, pri tem pa so ga zagrabili za prst in mu ga odtrgali. Rana se je okužila in zato je bila usodna. Zdravnik (domačin) mu zaradi pomanjkanja ni hotel dati injekcije, saj je menil, da so še druge, hujše rane, in drugi ljudje, ki zaradi njih potrebujejo pomoč. Pomoči v Ajdovščini ali v Idriji pa ni mogel iskati, saj bi ga zaradi mletja 'na črno' gotovo aretirali. Namesto tega so ga zdravili ruski sanitejci partizanskega IX. korpusa, 30. divizije. Po enem tednu je rana tako napredovala, da ni mogel

Slika: »Košparjev mlin na veter...«

več hoditi. Z voli so ga skušali prepeljati v pet ur hoje oddaljeno partizansko bolnišnico Pavlo. Bilo je prepozno. Filip je 23. septembra 1944 umrl.

Mlin je deloval do oktobra istega leta, mleli so sosedje, dokler jim ni veter polomil vetrnice, ki je niso obnovili, in je zaradi tega mlin počasi začel propadati. Žena mlinarja je po moževi smrti sama skrbela in vzgajala šest njunih otrok, leta 1960 pa je umrla za rakom; tistega leta je umrl tudi sin Justin.

Mlina danes ni več. V bližini stoji kapelica, ki jo je sezidal moj stari tata, da je uresničil Filipovo obljubo Bogu v zahvalo za pomoč. Ostali so le zapisani spomini v Bevkovi knjigi 'Pot v svobodo'; ostali bodo tudi ti spomini, ki jih sedaj zapisujem, ter spomini v srcih petih bratov in sester: spomini na njihovo otroštvo, na njihovega očeta ter mater, na njihov mlin na veter...

Po pripovedovanju Jožice Vidmar (roj. Vihtelič), 1936, in Zdenka Vihteliča, 1933, zapisala Anja Mikuž, učenka 7. razreda osemletke na Colu.

Zapis je bil, nekoliko spremenjen, objavljen tudi v 'Javorovem listu', šolskem glasilu OŠ Col, letnik 25, št. 2, šol. l. 2003/04.

marjetka

GORA - VUKOVAR

Franc Černigoj

Kot voda studena iz naročja Planote se Gorjani stekamo v svet.

Iz zemlje daljnih dežel klijejo naša semena,
v prahu mnogih daljav prhnijo naše kosti...

Gidljeve rodovine so, ki živijo ob Lokavški cesti v Ajdovščini: v tistih hišah na desni, zadnjih iz mesta proti Lokavcu. V dveh od štirih hiš so potomci dveh bratrancev, Angela ter Toneta Černigoja. Angel je bil poročen z Anico Blaško z Golakca, Tone pa s Štefanijo Vidmar iz Zadoline. Ko sta med vojsko, kot mnogim Gorjanom, tudi njim pogoreli hiši, so matere z otroki z Gore morale v begunstvo: Angelova družina v Dolenjo Trebušo ter na Slap ob Idrijci, Tonetova pa v Vitovlje in kasneje na Kovačevše. Po vojski pa sta se obe družini naselili v Fabrških hišah v Ajdovščini, po petdesetem letu pa so si zgradili hiše ob Lokavški cesti.

Štefaniji in Tonetu se je rodilo pet otrok; zadnja, **Marjetka**, že v Ajdovščini, 1946. leta. In prav o Marjetki ter o njeni nesrečni usodi moram nekaj napisati...

Marjetka se je konec šestdesetih let poročila s Hrvatom Josipom Kišem. Jojo so mu pravili in v vojski je bil v službi. Kmalu po poroki je iz vojske izstopil in se lotil zidarskega poklica.

V začetku sedemdesetih let se je mlada družina preselila v Vukovar, na Hrvaško. Sin Gordan se jima je rodil še v Sloveniji, Darko pa je rojen že na Hrvaškem. Gordan je postal mehanik, Darko pa zidar.

Začela je vojna. Vsi trije moški, oče Jojo ter oba sinova, so vstopili v hrvaško vojsko, Marjetka pa je ostala sama – v nesrečnem Vukovarju. Srbi so jo zaprli, strašno so jo mučili. Konec vojne je, telesno in duševno strta, kot begunka, dočakala v Zagrebu, v nekem hotelu.

Jojo je bil komandir čete. Njegova enota se je borila na vrhu silosa tovarne Borovo. Še danes je pod vrhom visoke zgradbe vse razstreljeno od topovskih in drugih zadetkov. Jojo je bil ranjen, kot ranjenec v bolnici zajet in zaprt v Sremski Mitrovici. Kljub mučenju mu niso mogli dokazati, da je komandir

hrvaške vojske. Po šestih mesecih ga je rešil Rdeči križ.

Sin Darko je bil med vojno pri vojaški policiji. V bojih zajet, pretepen tako zelo, da je danes vojni invalid.

Starejši sin **Gordan** je skoraj čudežno preživel obleganje Vukovarja. O njem so pisali tudi hrvaški časniki (*Slobodni tjednik*, broj 88, 28. studenog 1991). Objavljamo del zapisa, v smiselnem prevodu...

»... Šest nas je bilo, ki smo prebili četniški obroč pri Budžaku in Lušču. Pogosto smo prišli na deset metrov do sovražnika. Videli smo, kako gori 'Komerc' in kako poskušajo rešiti civiliste. Niti sami nismo vedeli, kam gremo. Slabo smo bili obveščeni – da so Bogdanovci in Marinci v naših rokah, a bili so v rokah četnikov.

Trikrat smo preplavali reko Vuko. Orožje smo morali odvreči, obdržali smo le bombe, eno puško in eno pištolo. Roke so nam zmrzovale, da nisem mogel niti pištole napeti.

Pred Bogdanovci smo prišli do neke razsvetljene hiše. Se bomo tu lahko pogreli in kaj pojedli? Ivica Filipivić je šel s pištolo naprej, odprl vrata in zakričal: »Pred zid!« Tisti, ki so bili v hiši, so dvignili roke, a enega, ki je ležal na tleh, nismo videli. Na nas je spustil rafal, ubil Ivico in ranil tri naše. Nato so četniki planili iz hiše in izginili v koruzi. Tudi mi smo se poskrili. Edina puška, ki smo jo imeli, je bila zadeta in neuporabna. Tako sta nam ostali le dve bombi. Udarili so po nas. Da jim ne bi pobegnili, so v zrak spuščali svetlobne rakete. Vsi trije ranjenci so spoznali, da ni rešitve, in so sami sebe razstrelili, z bombo. Ostala sva le dva. Uspelo nama je, da sva v temi pobegnili. Proti jutru sva naletela na begunce iz Bogdanovcev, ki so se prav tako skrivali pred četniki. Tako smo preživeli v koruzi nekaj dni. Jedli smo koruzno zrnje in sončnično seme. Naleteli smo na čebelje panje in prišli do meda. Še vedno sva s tovarišem imela dve bombi.

Tedaj smo srečali še dva vojaka. Bila sta popolnoma črna, tudi po obrazu, svetili so se jima le beli zobje. V rokah sta držala suhe veje. »Imaš cigareto?« me je vprašal eden od njiju. – »Pridi bliže!« sem mu odvrnil in razmišljal, kaj naj storim. Če sta četnika, ju lahko ubijem le z bombo. A to imam v žepu. Nista bila četnika. Bila sta naša borca, **Gordan Kiš** in Darko Tot. Preden sta preplavala Donavo, sta se namazala s črnim kolomazom. Mast ju je ščitila pred mrazom v ledeni vodi. Že pet dni sta se prebijala iz četniškega obroča.

Drugi dan je začel padati dež. Odločili smo se, da gremo proti Vinkovcem. Sledili smo električnim drogovom. Ker smo se bali, da stopimo na nastavljene mine, smo šli kar skozi Bogdanovce, čeprav je bil ta kraj v četniških rokah. Srečno smo prišli skozi naselje. Dober kilometer pred Nuštrom so nas četniki odkrili in začeli iz transporterja streljati po nas. Naprej smo se lahko le plazili. Če bi vstali, bi nas pokosili. Sto metrov pred Nuštrom smo obležali v blatu. Nismo vedeli, ali je Nuštar v naših ali četniških rokah. Gordan Kiš se je odplazil naprej, da ugotovi, čigav je Nuštar. Kmalu nam je dal znak, da so v naselju naši. Stekli smo še zadnjih sto metrov – začuda niso streljali po nas.

Prišli smo do naših. Oddahnili smo se in prižgali cigarete. To so bile najslajše cigarete v našem življenju...« (Povzeto iz zapisa Marka Markovića – Poslednji borac iz Vukovara)

Ker je bilo stanovanje Kiševih v Vukovarju med obleganjem mesta povsem uničeno, so jim po vojni dodelili prazno hišo v Donjem Miholjcu, ob madžarski meji. To je srbska vas, iz katere so se Srbi umaknili...

Zaradi vsega hudega je Marjetka tam zbolela in 15. februarja 1998 umrla. Pokopali so jo v Donjem Miholjcu, kasneje pa prekopali v Vukovar...

Pripis:

Vse podatke in orumenel časnik 'Slobodni tjednik' mi posredoval Ivan Černigoj, brat nesrečne Marjetke. Žal v družinskem foto arhivu ni našel niti ene Marjetkine fotografije, da bi jo objavili v časniku 'Gora' – vse jih je dal njenima sinovoma, saj jim je v uničenem stanovanju v Vukovarju vse zgorelo.

knjige

CIN-CIN-CIN, CENE

Stanislav Mikuž

Predstavitve knjig so na Osnovni šoli Otlica postale že kar stalnica. To so lepi kulturni večeri, ki jih običajno popestrijo ženske iz Društva podeželskih žena Predmeja in otroci z Osnovne šole Otlica, ki pod vodstvom Ivice Vidmar pripravijo res enkratne večere. Res je lep občutek, da je osnovna šola vpeta v življenje kraja. In naša šola, pod vodstvom ravnatelja Rajka Ipavca, je vpeta v kraj s celotnim kolektivom in svojimi učenci. Zaželim si, da bi tako bilo še dolgo.

Na sliki: Otroci so bili izjemni

Foto: Stanislav Mikuž

7. februar 2004. Predvečer slovenskega kulturnega praznika. Kmalu nad Ajdovščino se prične gosta megla. Gora je popolnoma v megli. Kot da nam hoče nekaj prikriti. Kot da vabi, pridite, raziščite, najдите. In tako je tudi bilo. Kljub megli, da bi jo lahko z nožem rezal, so se okoli 6. ure zvečer pričeli v večnamenskem prostoru osnovne šole zbirati ljudje. Veliko znanih obrazov, z Gore in unanji ljudje, kot bi rekli na Gori. Na obrazih je bilo čutiti neko posebno pričakovanje. Nekaj je bilo v zraku. Predstavitve knjig na Osnovni šoli Otlica so že kar neka stalnica. Vedno je lepo. Le kako bo danes? Zbralo se je res veliko število obiskovalcev. Verjetno največ doslej.

V velikem pričakovanju se je z nastopom članic Društva podeželskih žena s Predmeje pričela predstavitev otroške slikanice CIN-CIN-CIN, CENE, avtorjev Silve Karim in Franca Černigoja. Oba avtorja, eden z besedo, drugi z risbo, sta nam vsem pričarala prelep otroški svet, v dveh urah programa smo bili vsi otroci. Misli so nam zašle v naše otroštvo; ni nam bilo vedno lahko, a toliko lepih stvari je šlo skozi misli v času prireditve.

Za ženskami s Predmeje sta avtorja predstavila svoje delo. Njuno delo so pokomentirali tudi ugledni gostje. Prav vsem je bilo čutiti, da jim je Cene zrasel prav v srce, pa ne samo njim, v svoja srca, polna otroških spominov, smo ga sprejeli vsi prisotni.

Na sliki: Franc je ostal brez besed....
Foto: Stanislav Mikuž

Kaj pa si je za danes izmislila Ivica Vidmar in otroci Osnovne šole Otlica? Otroci so pričeli prihajati na oder. Težko je z besedami opisati to, kar smo doživeli v njihovem polurnem nastopu. Občutja so ostala samo tistim, ki smo bili tam. Otroci so nam na res izviren in prisrčen način pričarali otroštvo nekdanjih dni, ko smo pasli živino in »jih špičli«, da je bilo kaj, zvečer pa doma dobili ustrezno »nagrado« za naše vragolije. Vrnili so nas nekaj desetletij nazaj, v dobo petrolejk in dolgih večerov, ob pravljičice babic in kosmata pripovedovanja dedov. V čase, ko smo otroci z vrha tople krušne peči kot okameneli poslušali dolge zgodbe.

Mislim, da se ne bom zmotil, če rečem, da nas je ta otroška izpoved segla v dno srca, orosile so se nam oči, pri srcu pa nas je stisnilo. Marsikdo je pomislil, bilo je eno veliko uboštvo in smo imeli vse, imeli smo drug drugega. Danes pa mislimo, da imamo vse, pa nam le manjkajo tisti lepi večeri, ko smo bili skupaj, brez televizije, brez računalnikov, brez telefonov, brez dolgočasja. Otroška zahvala in sporočilo avtorjema, ki je prekašala vse še tako izbrane besede govornikov, je oba avtorja tako ganila, da sta ostala brez besed, vse kar sta zmogla, je bil, hvala, otroci, hvala, Ivica. Še dobro, da so bile spet na vrsti ženske s Predmeje, ki so z ubrano pesmijo pod vodstvom Filipa Vidmarja lepo zaključile

Na sliki: Silva in Franc ganjena nad dogajanjem
Foto: Stanislav Mikuž

večer. Ostali smo dolgo v noč, kramljali o tem in onem, vsi smo si bili edini, bil je prekrasen večer. Da bi jih bilo še veliko, smo si zaželeli, in v jutranjih urah v popolnoma jasnem nebu odšli proti domu. Cene je z Gore odgnal sivo meglo, v naša srca pa naselil radost ob lepih spominih na naša otroštva. Hvala Silvi in Francu za knjižico, ki bo širom domovine, pa tudi v tujih deželah, gradila bujno otroško domišljijo. Lahko smo ponosni, da taki ljudje, kot sta Silva in Franc, poučujejo naše otroke. Veliko lepega jim imata za položiti v njihova otroška srca.

narava

POT NA GOLAKE

Elvica Velikonja

Tokrat vas vabim, da greste z menoj na Golake. Ti najvišji vrhovi Trnovskega gozda, visoki skoraj 1500 metrov, so edini v našem gozdu, ki segajo nad gozdno mejo. Zaradi svoje »golote« so čudovita razgledna točka. Ob lepem, jasnem vremenu se nam odpre pogled na vse strani. Tam daleč na severozahodu se vidijo italijanski Dolomiti, na severu so kot na dlani Alpe s Cerkljanskim in Škofjeloškim hribovjem v ospredju. Na vzhodu, največkrat v megli, zaslutimo Ljubljansko kotlino, na jugovzhodu pa se nam s svojo markantnostjo od daleč ponuja Snežnik. Na jugu vidimo čez Kras tja do morja, od blizu nas pozdravljata nam tako domača Čaven in Kucelj in tam zadaj obe Gorici, katerih luči so lepo vidne ob jasnih silvestrskih nočeh, ko tudi Golaki ne praznujejo sami.

Na sliki: Angelika (*Angelica sylvestris*)
Foto: Elvica Velikonja

Ampak – nismo še na vrhu. Pot je še dolga in pot je naš cilj. Šli bomo počasi, se ustavili, se zazrli v listnato streho bukovih dreves, poduhali rožo ob poti, se osvežili z malinami in kamnicami,...

In ob vzpenjanju po pobočjih Golakov bomo opazili, da postaja gozd drugačen. Dinarski visokogorski bukov gozd postopno prehaja v dinarski subalpinski bukov gozd. Na pobočjih Golakov še preko trideset metrov visoke stoletne bukve (*Fagus sylvatica*) postajajo z višino vedno bolj pritlikave, vse zveržene in starikaste, njihove krošnje pa vedno bolj potisnjene, dežnikaste oblike. Pozna se, da so izpostavljene močnim vetrovom, velikim temperaturnim nihanjem in dolgotrajni snežni odeji.

V Trnovskem gozdu sega gozdna meja v primerjavi z Alpami (1800 m) zelo nizko, nekje do višine 1400 metrov. Ko pridemo do

te višine, pustimo za seboj še zadnje bukve in preidemo v pas dinarskega ruševja. Če se ne držimo planinske steze, se le stežka prebijemo skozi. Na severnih, osojnih pobočjih sega ruševje (*Pinus mugo*) znatno nižje kot pa na južni, bolj sončni strani, spusti se prav na dno globokih vrtač. Ni pa ruševje zavzelo samega vrha – povsem na vrhu namreč pridemo na kamnite trate. Tu je Golak res gol.

Ne le drevesa, z višino se spreminja tudi ostalo rastje, grmovnice in zelnate rastline. Kmalu pustimo za seboj grme malinovja (*Rubus idaeus*), tudi navadni volčin (*Daphne mezereum*) ter planinsko (*Lonicera alpigena*) in črno kosteničevje (*Lonicera nigra*) postajajo vse redkejši. Je pa vedno bolj všeč nekaterim drugim grmovnicam, recimo dlakavemu sleču (*Rhododendrom hirsutum*) ali žižnpajnu, kot mu rečemo Gorjani. Gosta bukova senca mu ne ugaja, zato tu le malo cveti. Povsem drugačen je tisti na skalnih

Na sliki: Vanež (*Allium victorialis*)
Foto: Elvica Velikonja

robovih v pasu ruševja. Med ruševjem najdemo tudi mnogo drugih grmovnic, recimo velikolistno (*Salix appendiculata*), Waldsteinovo (*Salix waldsteiniana*) in golo vrbo (*Salix glabra*). Maline smo pustili za seboj, lahko pa se osvežimo z dišečimi brusnicami (*Vaccinium vitis-idaea*), sladko-kislimi plodovi alpskega grozdčja (*Ribes alpina*), meni so kljub koščičastim plodovom zelo všeč kamnice (*Rubus saxatilis*). Pozabiti ne smemo na sibirski brin (*Juniperus alpina*) in vednozeleni gornik (*Arctostaphylos uva-ursi*). Zgodaj spomladi bomo lahko občudovali nežne cvetove navadnega slečnika (*Rhodothamnus chamaecistus*), če pa bomo zamudili cvetenje planinskega srobota (*Clematis alpina*), nič hudega. Metlice s plodovi, ki sledijo svetlo modrim zvezdastim cvetovom, so prav tako lepe. Menda se nekje v tem zgornjem pasu skriva tudi smrdljivi brin (*Juniperus sabina*), ki je uvrščen med redke vrste. Podatek je iz leta 1897 (Pospichal), nikjer pa nisem zasledila, da bi bila najdba kasneje potrjena. Za osvežitev spomina – to je tisti brin, ki tako lepo prekriva skalnate stene tam pri Otliškem oknu.

Poglejmo še zelnate rastline. Tako kot v vseh visokogorskih bukovih gozdovih se tudi v dinarskih pojavljajo rastline, ki nam dajo slutiti, da prihajamo v visokogorski svet. Tu rasteta dlakavi (*Adenostyles alliariae*) in goli lepen (*Adenostyles glabra*), vretenčasti salamonov pečat (*Polygonatum verticillatum*), platanolistna zlatica (*Ranunculus platanifolius*), planinska ločika (*Cicerbita alpina*), bela čmerika (*Veratrum album*), zlati klobuk (*Lilium martagon*), ... Posebno mesto si zasluži vanež (*Allium victorialis*) ali »zmagovita korenina«, kot so mu tudi rekli. Našli ga bomo v bukovju ob poti na Mali Golak, na vzhodnem pobočju Srednjega Golaka, na severni strani Velikega Golaka in morda še kje. Največ ga je v Alpah, ima pa ga tudi sosednji Nanos. Posebno mesto v dinarskih subalpinskih gozdovih zavzemajo tudi izrazito ilirske vrste, med njimi velecvetni čober (*Calamintha grandiflora*), oskorica (*Aremonia agrimonoides*) in spomladanska torilnica (*Omphalodes verna*). To je tista lepa rožica, spominčicam podobna, ki z modrimi očki zre v nebo. Na spodnji meji subalpinskega bukovja pa raste nam že znana golaška selivka (*Grafia golaka*), ki ima na Golakih klasično nahajališče in se seveda po njih tudi imenuje.

Na sliki: Turška lilija (*Lilium martagon*)
Foto: Elvica Velikonja

Ko gremo višje, pa je ilirskih vrst vse manj. Na njihovo mesto stopajo rastline, ki nam Alpe še bolj približajo. Nekatere se nam pokažejo kar same, če si le vzamemo čas, se ustavimo in pogledamo malo naokoli. Za druge se moramo bolj potruditi, poiskati druge poti, jih morda celo zapustiti. Gotovo pa

bomo našli vsaj nekatere. Planik (*Leontopodium alpinum*) res da tu ni toliko kot na Kuclju. Tudi avriklja (*Primula auricula*), Clusijevega svišča (*Gentiana clusii*), Triumfettijevega glavinca (*Centaurea triumfettii*) in skorjastega kamnokreča (*Saxifraga crustata*) ne toliko kot po Robu. Planinsko sončece (*Helianthemum alpestre*) se nam pogosteje kot na Golakih posmeje na Čavnu in Mali gori. Tudi Scheuchzerjeva zvončica (*Campanula scheuchzeri*), trebušasti svišč (*Gentiana utriculosa*) in kosmata škržolica (*Hieracium villosum*) se ne pojavljajo množično, pa vendar se.

Če pa bomo pokukali v bolj senčnate, vlažne predele, bomo opazili, da je tu tudi rastje drugačno. Čaka nas srečanje z nežno mahovno popkoreso (*Moehringia muscosa*), prelepim kranjskim jegličem (*Primula carniolica*), z majcenimi, a živorumenimi cvetovi bo pritegnila naš pogled dvocvetna vijolica (*Viola biflora*), na najbolj vlažnih krajih se bo z majhnimi žuželkami hranila alpska mastnica (*Pinguicula alpina*). Tam nekje bodo tudi skalna špajka (*Valeriana saxatilis*), marjetičasta nebina (*Aster bellidiastrum*), planinski pelin (*Achillea clavennae*), alpska vrba (*Salix alpina*), ...

In ko naštevamo vse te rastline, sicer doma v Alpah, se nam zdi verjetna domneva, da je bil na območju Golakov v zadnji ledeni dobi najnižje ležeči ledenik v Sloveniji. Prav tu so našle ustrezne razmere za preživetje te alpske rastline in se ohranile kot glacialni relikti. Tu so že tisočletja, mi pa le eno kratko sekundo. Naj nam je ne bo škoda vsaj delček porabiti tudi za to pot.

Saj - pot na Golake je vedno lepa.

Jeseni, ko ti tako prijetno šelesti pod nogami.

Pozimi, ko se kar ne moreš načuditi pod težo snežnega okrasja upognjenemu drevju.

Spomladi, ko se bukve postavljajo s tisto njim edinstveno zeleno obleko.

In poleti, ko te na poti ustavljajo tako sočne, sladke maline. In se ti nikamor ne mudi. In si želiš, da bi pot trajala in trajala...

smučarji po starem

USPEHOV POLNA ZIMA

Edo Pelicon

Snega letos ni manjkalo, zato so se lahko zvrstile vse tekme na klasičnih prizoriščih smučanja po starem. Tako se je devetčlanska zasedba društva Gora udeležila petega mednarodnega srečanja starodobnih smučarjev, ki ga je društvo Rovtarji organiziralo kar pod gradom v Škofji Loki. Zato je bilo gledalcev zelo veliko, razpoloženje pa temu primerno. Gledalci so se lahko nasmejali ob atraktivnih padcih, kajti proga je bila za stare smuči brez robnikov skorajda pretežka. V takšnih razmerah so se Gorjani dobro odrezali in si med 116 smučarji privozili kar tri medalje. Nejc Vidmar je zmagal pri dečkih, Barbara Blaško je bila druga pri članicah, Roman Blaško pa tretji v kategoriji lovcev. Skupinsko je bila Gora peta, zmagali so Avstrijci.

Na sliki: 9. Filipov tek – vesela družina smučarjev po starem
Foto: Alenka Tratnik

Na sliki: 9. Filipov tek – vesela družina smučarjev po starem
Foto: Alenka Tratnik

Drugo tekmo v smučanju po starem je postojnsko društvo Torbarji drugo leto zapored pripravilo v Šmihelu pod Nanosom in tudi tokrat je bilo razpoloženje izjemno dobro. Še posebno veseli so bili tekmovalci društva Gora, ki so ponovno dosegli velik uspeh. Štiričlanska zasedba je prinesla domov kar štiri medalje in še pokal. V svojem prvem nastopu je prvo mesto v ženski konkurenci osvojila Alenka Tratnik. Zlato medaljo je okrog vratu dobil tudi Slavko Vidic v kategoriji gozdarjev, dvojno zmago pa sta pri lovcih slavila Zlatko Krivec in Roman Blaško. V ekipni vožnji je Gora osvojila pokal za drugo mesto.

Tudi na tretji letošnji tekmi v smučanju po starem tekmovalci društva Gora niso ostali praznih rok. Na tradicionalnem tekmovanju za pokal Koledniki v Kropi je sodelovalo 90 smučarjev, med njimi osmerica Gorjanov. Na najvišjo stopničko se je v ženskem slalomu povzpela Barbara Blaško, kar dvojno zmago pa je pri dečkih slavil Nejc Vidmar - bil je namreč najboljši v slalomu kot tudi v skokih.

Četrta tekma je bila v Tihi dolini - že 9. Filipov tek, ki se je raztegnil v dvodnevno dogajanje. V čudovitem vremenu so tekmovalci in gledalci lahko uživali v zanimivih tekmah. Člani društva Gora so poleg organizacijskega uspeha zabeležili tudi odlične tekmovalne dosežke. Na Filipovem teku se je pomerilo 70 tekmovalcev in tekmovalk iz sedmih slovenskih klubov, kjer gojijo smučanje po starem. Med člani je prepričljivo zmagal mladinski reprezentant v telemarku Klemen Žonta, v ženski konkurenci je ponovno slavila Alenka Tratnik, med lovci je bil Zlatko Krivec drugi. Klemen Žonta je v svoji kategoriji zmagal tudi v skokih s staro opremo. V posameznih kategorijah so slavili tudi Mitja Velikonja, Danilo Pudgar in začetnik škarjastega sloga Marjan Polanc, ki je v skupnem seštevku zbral največ točk. Dobro so se odrezali tudi tekmovalci lani ustanovljenega smučarskega društva Gozd - Milan Žgavec, Marjan Vidmar in Janko Mikuž.

Na nedeljski tekmi, ponovno v lepem vremenu in ob številnih gledalcih, se je na obeh skakalnicah pomerilo 44 tekmovalcev, poleg domačinov pa so prišli še skakalci iz Gozda, Logatca, s Šentviške planote in celo Avstralije. Med sodniki so bili tudi legendarni Jože Šlibar, nekdanji svetovni rekorder,

pa Matija Franko, oče Jureta Franka, ki je točno pred 20 leti osvojil prvo slovensko kolajno za zimskih olimpijadah, ter že omenjeni Marjan Polanc, ki je v Tihi dolini v zlatih časih predmejskega smučanja vzgojil kopico izvrstnih skakalcev. Prav njegov sin Matjaž Polanc je bil med člani obakrat najdaljši, dobro pa so skakali še Benjamin Plesničar iz Hrušice in Milan Žgavec ter Simon Kovšca (oba SK Gozd). Pri veteranih je po pričakovanjih zmagal Danilo Pudgar, Radovan Velikonja je bil drugi. Menda je padel tudi avstralski rekord, kajti Tony Mihelcic, po rodu iz Logatca, je pristal pri 11,5 m, kar da doslej ni uspelo še nobenemu Avstralcu!

Peta tekma sezone v smučanju po starem je bilo tekmovanje za Novaško smučko, ki ga je Turistično društvo iz Novakov pripravilo na smučarskem centru Cerkno. Prav posebno novaško smučko je kot nagrado prejelo Društvo GORA, ki je s skupinsko vožnjo najbolj prepričalo žirijo, pa tudi številne gledalce in visoke goste, med njimi poslanca Janeza Podobnika in predsednika Turistične zveze Slovenije Marjana Rožiča. Tudi v posamični vožnji so se Gorjani izkazali, saj sta Franc Vidmar in Slavko Vidic slavila dvojno zmago med člani, pri dečkih je zmagal Nejc Vidmar, Kevin Vidmar je bil tretji, prav tako bronasta je bila Barbara Blaško v ženski konkurenci.

zgodilo se je

PAGANELLA, JANUAR 2004

Stanislav Mikuž

Kot že veliko let doslej smo se tudi letos odločili, da obiščemo tradicionalni vikend telemarka pri pobratenem društvu v Paganelli. Tudi prijatelji iz Italije že tretje leto zapored prihajajo k nam. Prihajajo okoli 1. maja, nad lepotami Slovenije so nadvse navdušeni.

Od doma smo krenili v petek, ob šestih zjutraj. Pot nas je vodila prek Vrtojbe, Benetk, Padove, kjer smo krenili proti severu. Malo za Trentom smo zavili levo v hrib. Še nekaj kilometrov in na višini 1000 metrov se nam je odprla prečudovita pokrajina, ki se je kopala v snegu in soncu. Štiristo kilometrov

smo prevozili v dobrih štirih urah. Ni, da bi izgubljali čas, smo rekli, se hitro namestili v hotelu in se odpravili na sneg.

Paganella in bližnji Andolo ležita na višini 1000 m, nad mestoma se razprostirajo prekrasna smučišča, ki segajo proti trem tisočakom. Prostrana in odlično urejena smučišča nudijo za vsakega nekaj. Tu pridejo na svoj račun odlični smučarji, pa tudi tisti malo manj izkušeni se naužijemo belih užitkov.

Po štirih urah uživanja na snegu smo se odpravili v hotel. Mortadela, domače klobase in refošk so nam dali moči, tako da smo lahko zvečer odšli v

Na sliki: Prvi koraki oziroma, bolje, pokleki naše Alenke pod mentorstvom Roka
Foto: Stanislav Mikuž

Na sliki:vsi ukop....!
Foto: Stanislav Mikuž

mesto. Po prijetnem večeru z gostitelji smo se razdelili, eni spat, drugi v Flako. Zjutraj pa smo bili vsi na zbornem mestu in se družno pognali po belih strminah. Nekaj naših članov je pod budnim očesom naših učiteljev smučanja naredilo prve korake na snegu. Bili so zelo uspešni. Po začetnih težavah, ki so jih z veliko zagnanostjo pregnali, so postali pravi mojstri telemarka. Kot požrtvovalna učenka se je izkazala tudi

naša urednica Alenka. Skrivnosti telemarka je osvojila zelo hitro in danes jo je že lepo videti, kako vijuga po belih prostranstvih.

Zvečer je bilo veliko druženje z demonstracijskim nastopom različnih skupin. Nastopili so tudi naši telemarkerji in poželi zaslužen aplavz.

Drugi dan je minil v smučanju in v druženju v različnih igrah na smučišču. Imeli smo tudi nekaj sreče pri žrebanju nagrad, saj smo odnesli kar nekaj lepih dobitkov. V popoldanskih urah smo se odpravili proti domu in se z lepimi spomini in prepričanjem, da v Paganello še gremo, poslovili.

zgodilo se je

V TIHI DOLINI JE PADEL AVSTRALSKI REKORD

Jožko Krapež

V nedeljo, 15. februarja, se je v Tihi dolini na Predmeji odvijalo že tradicionalno odprto prvenstvo Predmeje v smučarskih skokih na 14 in 18-metrski skakalnici. V prelepem in za tako tekmovanje že pretoplem vremenu se je v družbi približno 400 gledalcev pomerilo 44 tekmovalcev iz 13 društev oziroma klubov iz vse Slovenije. Imeli pa smo tudi gosta – Tonyja Miheleca, našega zdomca iz Avstralije, tako da je tekmovanje imelo pečat mednarodne tekme.

Letos smo bili še posebej veseli najmlajših, saj je tekmovalo kar 12 tekmovalcev, ki še niso dopolnili 12 let, najmlajši pa je bil šestletni Jaka Matko iz SSK Logatec. Ti tekmovalci so pokazali, da se je smučarskih skokov treba lotiti zelo zgodaj, z veliko dela in dobrimi vaditelji ter trenerji pa pridejo tudi dobri rezultati. Tudi na Predmeji je tako že bilo, želimo pa si, da bi se to ponovilo.

Za pestrost tekmovanja so poskrbeli tudi starejši, bivši dobri tekmovalci in ljubitelji smučarskih skokov, ki so pokazali svoje znanje in način skakanja v preteklosti. Ne glede na leta, najstarejši tekmovalec jih

Na sliki: V Tihi dolini je bilo spet živo
Foto: Marjan Božič

je štel 59, tekmovalnega duha ni manjkalo in ob varno ter brez poškodb zaključenem tekmovalstvu lahko poročamo o naslednjih rezultatih. V kategoriji najmlajših - letnik 1996 in mlajši - je zmagal Grega Drole, SSK Ponikve, s skokoma 11,5 in 12 metrov. Drugi je bil Kristjan Klavžar, SSK Logatec, tretji pa Jaka Matko, prav tako iz SSK Logatec.

V kategoriji pionirji 1994 - 1995 je zmagal Jernej Korenč iz SSK Logatec s skokoma 12,5 in 13,5 metra. V kategoriji pionirji 1992 - 1993 je slavil Jure Šuligoj iz SSK Ponikve s skokoma 15 in 16 metrov, zmaga v kategoriji letnikov 1990 - 1991 je pripadla Luki Polajžarju iz SSK Logatec, ki je dvakrat skočil 16 metrov. Med mladinci letnikov 1986 - 1989 je bil najboljši Sandi Prešeren iz SK Kamnik, skočil je 16,5 in 17,5 metra. Zmaga med člani letnikov 1969 - 1985 je pripadla domačinu Matjažu Polancu, ki je skočil najdlje - dvakrat 17,5 metra, zanju pa si je prislužil tudi najvišji oceni

med vsemi tekmovalci. Med veterani je slavil domačin - prekaljeni olimpijec Danilo Pudgar, ki navkljub letom (52) še vedno elegantno pristane v telemarku in prisotne navdušuje s svojo vitalnostjo.

V skupini najstarejših - 55 let in več - so nastopili trije tekmovalci. Zmagal je Sašo Kurent - POP TV klub, drugi je bil Janez Prešeren iz Kamnika, tretji pa avstralski Slovenec Tony Mihelcic, ki je s skokom 11,5 metra postavil tudi avstralski rekord. Tony je bil z 59-timi leti tudi najstarejši udeleženec tekmovalstva.

Letošnja tekmovalna sezona je, tako rekoč, pod streho, vendar se že pripravljamo na naslednjo sezono. Priprave tečejo predvsem v smeri ureditve objektov po normah Smučarske zveze Slovenije in v organiziranje vadbe za najmlajše. Zato vabimo vse, ki jih skoki zanimajo in v njih uživajo, da se nam pridružijo, da bomo skupaj ponudili lepote tega športa širšemu okolju. Morda bomo skupaj našli in vzgojili kakega prvaka tudi na Primorskem.

V luči zadnjega svetovnega prvenstva v smučarskih poletih v naši Planici je opaziti, da priljubljenost temu športu raste. Seveda je potrebno veliko trdega

Na sliki: V Tihi dolini je bilo spet živo
Foto: Marjan Božič

Na sliki: V Planici se leti 200 metrov in več
Foto: Leo Blaško

dela, da vzgojiš take skakalce kot sta Peterka ali Benkovič. Velja pa, da kdor kaj da na to, ima tudi rezultate. To je še posebej vidno v primeru Norveške. Norvežani znajo trdo delati, se nepristransko odločiti, imajo srečno roko pri izbiri strokovnjakov in rezultati so tu! Svetovni prvaki posamezno, suverena zmaga ekipno, pa tudi skupni seštevek svetovnega pokala kaže na to. Naj za zaključek navedem še misel, izrečeno iz ust strokovnjaka v smučarskih skokih ob zaključku svetovnega prvenstva v Planici: *“Za zdaj lahko mirno rečemo, če trenerja Kojonkoskega poslušajo in mu pomagajo po zamišljeni smeri, se vsaka stvar, ki se jo ta človek dotakne, tudi malo pozlati.”* Glede na rezultate norveške izbrane vrste, velja temu pritrditi!

zgodilo se je

USPEŠNA DELAVNICA TELEMARKA

Alenka Tratnik

Društvo Gora je v sodelovanju s telemark smučarji, Telemark klubom Kranj, vodstvom Smučarskega centra Cerklje in sponzorji telemark smučarjev februarja na smučišču Cerklje pripravilo delavnico telemark smučanja. Delavnica je bila namenjena predvsem rekreativnim smučarjem, ki so se lahko brezplačno in pod strokovnim vodstvom seznanili z opremo in s tehniko telemark smučanja ter odkrili nove užitke vijuganja po zasneženih strminah.

Na sliki: Člani Društva GORA so prijazno pomagali in svetovali radovednejšem pri prvih telemark korakih
Foto: Alenka Tratnik

In takšnih je bilo tisto februarso soboto na smučišču Cerkno kar nekaj. Obiskovalci so si sprva dogajanje ob šotoru z opremo ogledovali bolj od daleč, nato pa so se opogumili in prišli bliže. Za prvim je sledil drugi, nato tretji in četrti, tako da so bili učitelji telemarka do poznega popoldneva polno zasedeni. Skupna ocena vseh udeležencev delavnice, ki so se pod vodstvom Jane Blaško, Barbare Blaško, Damjana Vidica, Roka Mikuža, Matjaža Polanca in Uroša Velikonje spustili po strmini, je bila: »Super! Zanimivo! Drugačno!«

zgodilo se je

BILI SMO V SAN MARTINU DI CASTROZZA

Emil Velikonja

Odpeljali smo se v petek, 6. februarja, popoldne.

Na Vrhlu kne naložimo stare kufre, še 'štrik' klobas pod sedež, da bodo pri roki. Kruh že kupimo, kajti pot bo dolga. Že prej sem natočil petlitrski flaškonček domačega. Pa kaj bo to za štiri take možake. Gotovo bo v Ajdovščini še kaj. Spotoma se ustaviva še pri Brankotu. V bolnici je. Suzano vprašava, kako je, je poškodba huda? Rečeva, naj ga pozdravi in zaželiva čimprejšnje okrevanje. Ta pa tudi nima sreče, si misliva vsak pri sebi. Sedeva v kombi in ko sva pri materi Gorjanki, izpod sedeža, tam kamor je Ivan dal klobase, glej ga, zlomka, Ivanu skoči na kolena velik mačkon. »Ustavi, ta pa ne gre z nami, še ob klobase bomo!« ukaže Ivan. Rešiva se mačka in veselo naprej. Tri dni, da je hodil maček domov, je sedaj pač tak čas. Suzana je bila prepričana, da je šel z nami, ko pa ga je ob vrnitvi videla vsega izmučenega in 'prijetnih' dišav, ni več mislila tako.

V Ajdovščini Uroš in Marinko čakata na dogovorjenem mestu. Naložimo še njuno prtljago, ta lesene na vrh, v prtljažnik, obleko zadaj, in že se odpeljemo proti Vrtojbi. Kupimo karto italijanskih Dolomitov, Uroš in Marinko nekaj proti žeji, Vrhlu knški in jaz cigarete. Ivan štiri škatle, jaz samo dve. Zakaj štiri? »Kolikor poznam ona dva, jih nimata nikoli, še zmanjkalo jih bo,« pravi Ivan.

Na meji vprašajo: »Kje ga imate?« Uroša namreč. Uroš se je hotel skriti, da spotoma preveri še budnost naših obmejnih organov. Ni mu uspelo, saj so ga kmalu odkrili. Če ne bi bili s kombijem od društva, bi mu mogoče uspelo, tako pa ni bilo nič. Na karti poiščemo San Martino di Castrozza in kmalu je pot določena. Do Padove po avtocesti, nato pa levo, še kakih 150 km v hribe.

Po avtocesti je kar šlo. Vijugasta, v skale nad visokimi prepadi vklesana cesta, pa se je zelo vlekla. Klobase so prišle še kako prav, pa zaliti jih je bilo tudi treba.

Čeprav je dan že daljši, smo na cilj prispeli v trdi temi. Najprej poiščemo informacijsko pisarno, se prijavimo za Festival, povprašamo še za prenočišče. Ja, ti Italijani so pa res za poslovneži. Napotijo nas v center mesta, v hotel Madona, češ, da je že vse zasedeno. Ko se peljemo proti hotelu, se sprašujemo, ali morda ni redukcija električne energije, saj je le malokatero hotelsko okno razsvetljeno. Parkiramo pred naš hotel. Gospodar nas prijazno sprejme, nastanimo se v sobe po dva in dva, nato se vrnemo v kombi po prtljago. Marinko zatlači flaškonček v torbo za čevlje in gremo. Pojemo še vsak konček klobase, nato pa na sprehod po mestu. V mestu se sprehaja ogromno ljudi, ogledujejo si bogato založene izložbe, lokali so skoraj prazni. Kar prevelika gneča je na ulici, zato zavijemo v picerijo, kjer naročimo pico in pivo. O marsičem je tekla beseda, marsikaj smo si povedali in dodali, pred nami pa je dva dneva smuke, jutri zvečer nastopi skupina na glavni mestni ulici. Hitro se odpravimo spat. Jutri je nov dan, poln pričakovanj.

»Kje je pršuta?« se pritožuje Uroš. »Ja, samo marmelada je,« pravi Marinko. Dobro, da ni Valterja tu. Gospodar je Uroša slišal in rekel, da bo jutri tudi pršut za zajtrk. Bomo videli, če bo držal besedo. Vzamemo smuči, pancerce in drugo opremo in gremo na smučišče. Krasen dan. Sonce že kuka izza visokih navpičnih stebrov, kot na dlani je mogočna Marmolada. Gondola z veliko hitrostjo premaguje

Na sliki: "Uštimate" po starem mestu
Foto: Marinko Čibej

Metallico. Še na kosilo jih je bilo treba klicati. Za kosilo so organizatorji pripravili domače specialitete. Okusno, ni kaj. Pri kosilu pa Uroš razlaga domačinom, s kakšnimi smučmi bomo nastopili zvečer. Dva metra in pol da so dolge! Ne morejo verjeti. Boste že videli zvečer. Starejši možakar vpraša, kako je v Sloveniji, je še vojna. Uroš mu na kratko odgovori: »Sedaj je lepo. Smo samostojni, živimo v lepem kraju, imamo se lepo, plače imamo lepe... Najslabše je bilo, ko smo bili pod vami!« Možakar se po tej izjavi z Urošem zaplete v dolgo politično debato in hoče opravičiti prednike. »Dajte no, še

sedaj vam je medvedka, ki ste jo dobili iz Slovenije, ušla. In veste zakaj? Zato, ker ji niste dali jesti,« zabrusi možakarju. Malo kislo se je nasmehnil, pa sta vseeno nadaljevala debato.

Sonce je zašlo za visoke vrhove. »Gremo še malo, nato se bo treba 'uštimate' po starem,« pravi Ivan, in že se podimo po progi v dolino.

Malo utrujeni prispemo v hotel, se na kratko odpočijemo in že oblačimo stara oblačila. Gospodar nas malo čudno gleda, ko odhajamo. Pri kombiju se nekateri čudijo naši opravi, še bolj se čudijo gledalci na glavni mestni ulici. Sprašujejo nas, ali je sploh možno smučati na takih smučeh. Med občinstvom završi, ko nas napovedovalec povabi v ciljno areno. Ni kaj, smo res ta pravi. Kako lep je občutek, ko nekje, daleč od doma, prikazuješ dediščino naših prednikov. Res smo lahko ponosni.

Napovedovalec povabi skupine na start. Začelo se bo. Ko se vzpenjamo, vsak v sebi podoživlja naše dolgoletne nastope, rezultate in doživetja. Kako bo uspel nastop danes? Vsakega zase po malem skrbi...

Start. Slečemo površnike, kajti v belih srajcah in brezrokavnikih smo mnogo bolj opazni – in lepi, seveda. Smuk. Že vijugamo po strmi ulici. Uroš na skakalnico, midva z Ivanom vsak z ene strani in v

višino. Kmalu izstopimo, smučči na noge in že se spustimo po strmini. Po kilometru, dveh se ustavimo pred informacijsko tablo, pogledamo, kje smo in že nadaljujemo. Uroš ima težave z novo opremo, zato mu z lahkoto sledimo. Ustavi se, enako ostali trije. Ta proga pa je ta prava, ta omogoča dolge in široke telemark zavoje. Ko presmučamo nekaj prog, Marinko pravi: »Tista tam na onem hribu je še boljša.« Strinjamo se z njim in že ponavljamo eno in isto progo. Meni se ne zdi nič posebnega. »Zakaj je ta najboljša?« vprašam. Marinko pa, hitro se mu pridruži še Uroš: »Zato, ker na spodnji postaji vrtijo ta boljšo glasbo! Metallica je to, a ne slišiš!« Midva z Ivanom greva vseeno pogledat, kaj je za drugim hribom, Uroš in Marinko pa kar na

Na sliki: Priznanje za prvo mesto
Foto: Marinko Čibej

globokem telemarku ciljni zavoj. Še »Usi ukop - de se na'b kovalu!« in dolg aplavz občinstva. Zares, to je treba doživeti. Nastopajo še druge skupine, le da takih, kot smo mi, ni.

Podelitev nagrad, spet prvo mesto. Malo nas že zebe, kozarček kuhanega in na start po površnike. Ko se vzpenjam po stopničastem pločniku, slišim slovensko besedo. Nekje z 'dulenskega' so morali biti. »Strejla, ma teve Gorjani so pe pro pousod!« In res smo. Pa še ta boljši.

Drugi dan zjutraj pa pršuta za zajtrk spet ni bilo.

zgodilo se je

DRUŠTVENA TEKMA ČISTO RESNO

Jana Blaško

Smučarsko društvo Gozd je v soboto, 13. marca, priredilo v letošnji sezoni že drugo tekmovanje v smučanju, tokrat na smučišču v Črnem Vrhu. Ob tej priložnosti so Društvu GORA omogočili izpeljavo društvene tekme v telemarku. Tako se je tekmovanja udeležilo sedem tekmovalcev Društva GORA. Pet tekmovalcev, Uroš Velikonja, Rok Mikuž, Leo Blaško, Mitja Velikonja in Zlatko Krivec, in dve tekmovalki, sestre Jana in Barbara Blaško.

Prva se je na progo spustila Barbara, ki je na koncu, po dveh spustih, zasedla zadnje, drugo mesto. Pred njo je bila le njena mlajša sestra Jana, ki je dosegla tudi tretji najboljši čas v skupnem seštevku sedmih tekmovalcev. Med moškimi je bil najboljši Rok Mikuž, ki je z absolutno najboljšim časom zaslužen osvojil prehodni pokal. Ta je bil v zadnji sezoni v rokah Jane Blaško. Na drugo mesto se je zavihtel naš veteran in predsednik društva Uroš Velikonja. Tretje mesto je osvojil Leo Blaško, takoj za njim je bil Zlatko Krivec, na peto mesto pa se je uvrstil Mitja Velikonja.

Tekmovalnemu delu je seveda sledil še družabni, v katerem so nas člani Smučarskega društva Gozd pogreli s toplimi napitki. Za izvedbo tekmovanja se jim najlepše zahvaljujemo.

puščavski lisjak

MIRAN STANOVNIK SKOZI PEKEL PESKA IN PRAHU

Alenka Tratnik

Član Društva GORA Miran Stanovnik je letošnji, že deveti nastop, na najtežjem vztrajnostnem rallyju na svetu, slovitim rallyju Pariz-Dakar, premagal enajst tisoč kilometrov, ki ločijo Francijo od afriškega Senegala. Pot je letos vodila tekmovalce, ki so se zbrali na štartni liniji 26. izvedbe rallyja, skozi sedem držav. Iz Francije prek Španije, Maroka, Mavretanije, Malija in Burkine Faso do senegalske prestolnice – Dakarja. Udeleženci, med njimi sta bili poleg Puščavskega lisjaka Mirana tudi prva slovenska avtomobilska posadka z Branetom Kranjcem in Barbaro Prislan ter spremljevalna ekipa s tričlansko primorsko zasedbo, so se strinjali, da je bila letošnja preizkušnja ena najtežjih v zgodovini rallyja. Na štartu je bilo 607 vozil, 146 avtomobilov, 200 motociklistov in 65 tovornjakov ter številna spremljevalna vozila. Na cilj je prišlo le 60 avtomobilov, 65 motociklistov in 38 tovornjakov. Po besedah Mirana Stanovnika je

Na sliki: Miran Stanovnik devetič na najtežjem vztrajnostnem rallyju na svetu

Foto: Fotoarhiv; www.stanovnik.com

bila letos izredno močna konkurenca, poleg nje pa je tokrat premagal tudi mraz, vročino, pesek, prah, minska polja, nevarne tolpe ter nenazadnje nesrečen trk s kravo, ki bi bil zanj skorajda usoden, a se je vse skupaj končalo »le« z ogromno oteklino in bolečinami. Prihod skozi ciljno črto pa je dokaz, iz kakšnega testa je Miran. Presegel je tudi svoje cilje in končal na skupnem 15. mestu, v Dakar pa je pripeljal tudi kot vodilni v razredu maraton. Poleg tega je zaradi svoje izredne potrpežljivosti in vztrajnosti prejel tudi nagrado za doseg dneva in ohranjanje duha dirke. Miranu čestitamo za izvrsten uspeh.

podeželske žene

DRUŠTVO PODEŽELSKIH ŽENA PREDMEJA

Joža Likar

Pozdravljeni. Oglasile se sicer nismo že kar nekaj časa, kljub temu pa mislimo na vas, spoštovane bralke, spoštovani bralci. Že včasih je bila zima, saj veste, tisti čas, ko je človek na kmetih lahko malo bolj pogledal na žetev predhodnega leta, preden je posejal na novo. Tako je tudi z Društvom podeželskih žena Predmeja.

Lani na pomlad smo začele z novo aktivnostjo – igrilstvom. »Pri nas že diha pomlad« je bila prva predstava, ki je nastala v zelo kratkem času. Z njo smo želele članice društva predstaviti skozi humor in pesem svojo društveno dejavnost. Predstava je nastajala kar sproti. Na vajah smo si »zmišlavale« besedilo in se, verjemite, odlično nasmejale. Presenečene smo bile najbolj in najprej same nad sabo. Smeh in številno občinstvo v dvorani na Predmeji sta bila velika spodbuda. Hvala, da ste prišli.

Prek poletja smo bile članice usmerjene bolj k drugemu delu, ravno takrat pa je zagledala dan tudi

Na sliki: Članice društva na izletu

Foto: Irena Velikonja

nova embalaža za naše čipke, ki jo je naredila oblikovalka Orjana Velikonja Grbac, sredstva pa prispevala Razvojna agencija ROD. Vsekakor tudi nismo zamudile priložnosti, da se skupaj z Društvom podeželskih žena Zgornje Vipavske doline predstavimo v Kamniku na vseslovenskem srečanju skupin v nošah in ljudskih oblačilih iz različnih slovenskih pokrajin. Bilo je res lepo doživetje.

Na jesen smo poleg sodelovanja na prireditvi »Gorjani ustvarjajo« na Sinjem Vrhu začele tudi z vajami za novo predstavo. To večno pomanjkanje denarja in želja, da se odpremo svetu, sta nas navedla na idejo, da bi bilo primerno poiskati ustreznega človeka, ki se spozna na poslovni svet – managerja. Našle smo ga v gospodu Mirku Peternelu z Obale, ki je, kakor ste verjetno sami opazili, zelo podoben gospodu Slavku Vidicu s Predmeje. Naša izbira je bila pravilna, saj smo bile kmalu po predstavi povabljeni na Otlico k sodelovanju ob predstavitvi knjige gospoda Franca Černigoja in gospe Silve Karim, Cin-cin-cin, Cene.

Petje je seveda še vedno naše veliko veselje. Lani sta se nam pridružili še dve pevki – Alda in Zvonka. Prav temu pojočemu veselju bomo tudi v prihodnje namenjale največ časa in pozornosti. Saj veste, tudi rožam, ki jih vsako leto posadimo, je potrebno peti, da lepše cvetijo. Ob tej priložnosti se zahvaljujemo našemu pevskega mentorju gospodu Filipu Vidmarju – za vztrajnost in potrpežljivost.

Slovenija, Gora in mi z njo se vztrajno približujemo vstopu v Evropsko unijo, zato, bralke in bralci, morda lahko naše prihodnje javljanje pričakujete v večjezični obliki.

uroš vidmar

UROŠ VIDMAR – LOHAJNARSKI

Alenka Tratnik

Zmotili smo ga prvo pomladansko soboto dopoldne, ko je s svojim strojem na polju pod Brjami pripravljaj zemljo za nov vinograd enega tamkajšnjih vinogradnikov. »Dela ne zmanjka, ne pozimi ne poleti,« nam je pojasnil, ko se je spustil s stroja. Z upravljanjem »mašin« se ukvarja že približno dvajset let. Kot strojnik se je najprej zaposlil v ajdovskem Primorju, potem pa se je odločil, da gre na svoje. Ali bolje, gre za delom. Tako ga pot vodi od doma na različne konce Slovenije. »Urnik je naporen, saj sem tudi cele dneve zdoma. Toda to mora človek, ki želi opravljati ta poklic, že takoj

na začetku vzeti v zakup. Sicer je bolje, da se tega dela ne loti,« pravi Uroš in dodaja, da je danes sicer mnogo lažje delati, kot je bilo včasih, saj se je mehanizacija modernizirala. Stroji, tudi njegov, imajo v kabini strojnika protihrupno zaščito, klimo in udoben sedež, kar je še posebej dobrodošlo. »Ko sem začel delati, pred dvajsetimi leti, sem imel stari TG 90. V njem me je treslo, če sem peljal po kamenju ali pa po zemlji. Vse je ropotalo, bila je neznosna vročina. Tako smo morali večkrat iskati hlad. Zdaj pa nam je bolje v kabini kot zunaj,« dodaja. Kot

Na sliki: Uroš Vidmar pri delu

Foto: Alenka Tratnik

kooperant ajdovskega Primorja ima dela dovolj vse leto. Še posebej na trasah novih slovenskih avtocest. S poslovnimi odnosi je zadovoljen, saj pravi, da so korektni in pošteni. Sicer pa se poleg opravi na trasah hitre ceste ukvarja tudi z drugačnimi ponudbami. »Trenutno imamo precej dela tudi z obnovami vinogradov in nasadov, še posebej tu, v Vipavski dolini. Se pa čuti manjša kriza, ker ljudje čakajo, kaj bo prinesel vstop v Evropo,« pojasnjuje Uroš Vidmar. Naj dodamo, da je Uroš lansko leto veliko delovnih ur vložil tudi v strojniška dela v športnem parku Tiha dolina, kjer je s strojem pripravil vse potrebno za obe športni igrišči.

Uroš Vidmar je poročen in ima dva otroke. Z družino preživlja ves prosti čas. Pozimi izkoristi proste dneve za smučanje, sicer pa z družino skrbi tudi za čredo konj na domači kmetiji.

zlata poroka

»Samo dve gibali sta, ki poganjata svet v nas in zunaj nas: Ljubezen in Pogum«

»In sta šla. Tistega decembrskega jutra 1953, na miklavževu, prav kakor danes, Vida Pergar – Ernestava in Janko Čibej – Obrežnški, peš dol po Rebri, na svojo pot. Brez velikih besed. Vsak s svojimi mislimi, s težo tistih časov, ki niso obetali obilja, bolj kot ne s praznimi, toda pridnimi, delavnimi rokami in vendar z veliko doto. Srci sta družno bili za njuno ljubezen in za Ljubota, ki ju je čakal doma. Vračala sta se po isti poti, zdaj oba Čibejeva, v dobrem in slabem, in začela graditi svoj svet na novo. Ljubezen je odprla vrata še Marinkotu, nekaj let pozneje Tatjani. Koliko radosti in sreče! V svetlobni steber doma sta gradila vse dobro, zakaj slabo rado pride samo. ... Bolj kot je steber rasel, bolj se je poglobljajal in vraščal. Leta 1970 sta se z družino preselila v Ajdovščino. Ponovila se je tista pot z Gore dol. Nanjo sta stopila pogumna od starševske ljubezni in želje, da svojim otrokom olajšata vstop v svet novih možnosti. Otroci so odrasčali, se šolali, si začeli spletati lastna gnezda. Z zaupanjem sta spremljala njihove poti in z občutkom, ki ga imata lahko samo starša s širokim srcem, sta vedno z njimi, ko je najtežje. V njuno življenje so začeli prihajati vnuki in vnukinje. Vesela...dobra od neke

nedoločljive notranje dobrote sta postajala najčudovitejša nona in nono.

Petdeset let je dolga pot. Daljša od tiste po Rebri in ko življenje jemlje, gotovo drugačna kot sta si želela zase in za vse svoje. Toda prav taka je včasih še mnogo lepša takrat, ko trenutki veselja sestavljajo svojo zgodbo.

Izkusila sta oboje. Zmogla sta vse. Imata drug drugega. Brez velikih besed. Dovolj je samo, da ju pogledaš, ko sta skupaj. Čisto dovolj, da uzreš tisti magični žarek medsebojnega spoštovanja, oboževanja in Ljubezni. Vida in Janko si v skupnem življenju znata in zmoreta dati vse in več.«

Op. uredništva: Besedilo je povzeto po govoru ob zlatem jubileju Vide in Janka Čibeja, decembra 2003

Na sliki: Vida in Janko Čibej, zlatoporočenca
Foto: Arhiv družine Čibej

pisalo je nekoč

PRED STO LETI

Miloš Likar

GORICA / VEČERNO IZDANJE/ 16. APRIL 1904

Spomladi leta 1904 so ustanovili v Ajdovščini »Ajdovsko - ipavsko podružnico slovenskega planinskega društva«. Ob tem pomembnem dnevu so takole napisali v časopisu Gorica:

»Zelo srečna je bila misel, da se ustanovi podružnica planinskega društva za okraj Ajdovščina in Vipava. Kdo bi tajil, da bode ta podružnica eminentnega pomena. Skrajni čas je 'da je beseda meso postala'. Odbor in lepo število častnih udov vseh ustanov jamči, da se bo podružnica pray lepo razvijala, da bo raztegnila svoje mreže po naših slovenskih tleh, po naših planinah. Društvo bo pripomoglo, da se ohrani nam Slovencem naš hrib in gaj, da bodo ostala imena naših gora, dolin, kotlin in jam izključno slovenska. Ne smemo dovoliti, da bi se imena popačila. Napisi morajo pokazati tujcu, da je tod slovenska zemlja. Naša je krasota dolin in planin, naše so očarjujoče kotline, naši so divji romantični prepadi. Naše so bajeslovne podzemeljske jame in neizmerne ledenice, ki segajo skoraj do pekla.«

O naših planinah pa so med drugim takole pisali: »Na severu Vipavske doline se polagoma vzdiguje visoko čavensko pogorje, ki dela skrajni zid Trnovske planote. Tu je naš Trnovski gozd. To je vzvišena planota /plateau/ od 800 do 1500 m nadmorske višine in meri sedaj približno 8648 hektarjev. To je največja in najlepša državna šuma, to je naš biser. Na Trnovski planoti so vasi : Trnovo, Lokva, in Dol - Otlica. Prekrasni razgled nam nudi Merzovec, 1444 metrov, Čaven, 1268 metrov in Kucelj, 1348 metrov. Najvišji vršec v Trnovskem gozdu je Goljak, 1496 metrov.

V Trnovskem gozdu najdemo prava čudesa. To so ledenice. Na Čavnu in Goljaku raste znamenita flora. V veliki množini cvetijo tod 'očnice' /Edelweiss/, encijan in alpinke. Od čavenskega pogorja proti severovzhodu nad Ajdovščino se razprostirajo 'lokavške alpe' - Dol – Otlica. Tu je naš biser Angelska gora. Naprej proti vzhodu pridemo v Kolk / Šturska gora/. Iz Svinjega /Sinjega/ vrha 1004 metrov, na katerem je rimski spomenik in so Rimljani topili železo, se nam nudi krasen razgled. Tam blizu v Podrti gori se nahaja bel marmor kakor v Karariju na Laškem. Od tod se pogorje znižuje proti vasi Col.

Ko se trudni popotnik napije po gorskih cvetkah parfimiranega božjega blagoslova ter se uleže pod stoletno bukev ali smreko na mahasto blazino matere zemlje, nehote vzdihne – tod je nebeška lepota!«

**Op. uredništva*

Po časopisih je pobrskal Miloš Likar. Po slogu pisanja sodeč je avtor zgornjih vesti skoraj zagotovo Edmund Čibej.

odmevi

ODMEVI

V decembrski številki časopisa GORA, leto 2003, sem prebral spomine g. Andreja Bolčine – Drečeta Zahribarskega na tragično nesrečo, ki se je zgodila pred 60-imi leti. V njej sta umrla moj brat, Ivan Krapež – Ladko Podmejski in njegov prijatelj Cvetko Krapež – Smudinski, stara komaj 14 let. Žalostna zgodba, ki jo je napisalo življenje, in ki jo je g. Andrej Bolčina tako čuteče izlil na papir, me je ganila. Je živ spomin na neko prijateljstvo in na, vsaj zdi se tako, neki, že davno minuli čas, tako čudovit, a tako surov hkrati. In, kot pravi g. Bolčina, v opomin vsem, ki lahko kaj storijo, da se takšne nesreče ne bi več dogajale. G. Andreju Bolčini – Drečetu Zahribarskemu se zato v imenu vse družine Krapež zahvaljujem za napisano in za obeležje, ki ga je naredil ob 60. obletnici nesreče.

Iskrena hvala.

Jože Krapež, Ladkov brat

zima

ZIMA V OBJEKTIVU

Na sliki: Zameti presenetili
Foto: Jože Velikonja

Na sliki: Staniše pod Golaki v zimski pravljici
Foto: Roman Blaško

Na sliki: Mati Gorjanka kljubuje zimi
Foto: Roman Blaško

GORSKO DREVO

Lojzka Bratina

Gorsko drevo je mogočno,
je zraslo iz trde zemlje;
včasih se zdi prav nemočno,
od starosti trhlo je že.

Noge stoje mu med kamni,
roke dviguje v nebo;
hrbet pa burja mu biča,
dež ga napaja z vodo.

Moje drevo je že staro,
gotovo ima že čez sto let;
spomini pa sežejo daleč,
zrcali otroštva se sled.

Igrali smo v krošnji njegovi
sosedovi se in pa jaz;
kdo bo najvišje priplezal –
to bil naš zlati je čas!

Zdaj pa že vsi smo odrasli,
za kruhom odšli smo v svet;
večkrat se spomnimo radi
naših najlepših se let ...

**TRGOVINA
Z MEŠANIM BLAGOM**

Col 77A, 5273 Col
telefon: (05)36-68-320

V TRGOVINI DOBITE ČASOPIS GORA

**MENJALNICA • BORZNO POSREDOVANJE
TRAFIKA - TRGOVINA**

Zvonka

- odkup in prodaja delnic podjetij in PID-ov
- prepričajte se, da je pri ZVONKI postopek najhitrejši in najugodnejši
- sočasno lahko izbirate med bogato ponudbo usnjenih izdelkov
- PRI ZVONKI DOBITE ČASOPIS GORA IN ZBORNIK MATI GORA

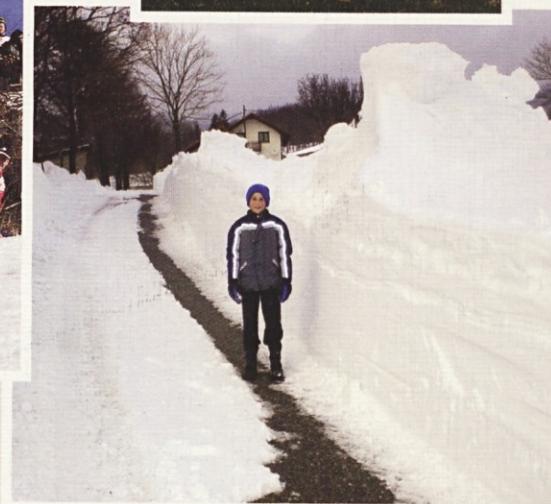
Goriška cesta 23 - C2, Ajdovščina, tel.: (05)36-89-077

BAR NA OTLICI

BRUNA LIKAR s.p.

tel.: (05)36-49-616

PRI BRUNI DOBITE ČASOPIS GORA IN VODNIK POT PO DOLU GOR IN DOL

Časopis GORA izdaja Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine GORA Predmeja.
Sedež uredništva je na Predmeji 106, 5270 Ajdovščina, tel., fax: (05)36-49-023
e-mail: info@drustvo-gora.si, www.drustvo-gora.si

Uredniški odbor: Franc Černigoj, Stanislav Mikuž, Edo Pelicon, Alenka Tratnik, Uroš Velikonja

Glavna in tehnična urednica: Alenka Tratnik

Odgovorni urednik: Uroš Velikonja

Lektor: Franc Černigoj

Realizacija: GK Grafika

Naklada: 500 izvodov

Oblikovanje logotipa društva Gora: Silva Karim

Fotografija na naslovnici: Taduleni Žgavec, Križna Gora - Foto: Urh Černigoj

Fotografije na zadnji strani: Arhiv Društva GORA

ISSN 1408-7855 NUK Ljubljana